

Valtion rataverkon haltijan osaamis- ja pätevyysvaatimukset

Valtion rataverkon haltijan osaamis- ja pätevyysvaatimukset

Liikenneviraston ohjeita 39/2018

Kannen kuva: Tuomo Mäläskä, Kouvolan kaupunki

Verkkojulkaisu pdf (www.liikennevirasto.fi)

ISSN-L 1798-663X

ISSN 1798-6648

ISBN 978-952-317-638-6

Liikennevirasto

PL 33

00521 HELSINKI

Puhelin 0295 34 3000

Tekniikka- ja ympäristöosasto

Vastaanottaja

Säädösperusta

Korvaa/muuttaa
Liikenneviraston ohjeita 26/2018

Kohdistuvuus
Valtion rataverkko

Voimassa
15.12.2018 alkaen

Asiasanat
Rataverkko, rautatiet, osaaminen, pätevyys, turvallisuus, ohjeet

Valtion rataverkon haltijan osaamis- ja pätevyysvaatimukset

Tekninen johtaja

Markku Nummelin

Projektipäällikkö

Janne Tuovinen

*Ohje hyväksytään sähköisellä allekirjoituksella.
Sähköisen allekirjoituksen merkintä on viimeisellä sivulla.*

LISÄTIETOJA
Janne Tuovinen
Liikennevirasto
etunimi.sukunimi(at)liikennevirasto.fi

Esipuhe

Valtion rataverkon haltijan osaamis- ja pätevyysvaatimukset -ohjeessa kuvataan ne menettelyt, joilla Liikennevirasto määrittelee ja varmistaa sekä omat että palveluntuottajiensa pätevyysvaatimukset. Pätevydet ja osaamisvaatimukset koskevat myös valtion rautatiealueella työskenteleviä palveluntuottajia, jotka eivät ole Liikennevirastoon sopimussuhteessa esimerkiksi kaupunkiympäristössä. Lisäksi ohjeessa kuvataan menettelyt, joilla varmistetaan pätevyyksien jatkuva ylläpitäminen sekä Liikenneviraston hyväksytyksi koulutuslaitokseksi hakeminen ja Ratateknisen oppimiskeskuksen toiminta.

Tämä päivitetty ohje täydentää Radanpidon turvallisuusohjetta (TURO) palveluntuottajien osaamisvaatimusten ja työntekijöiden osaamisen varmistamiseksi vaativissa rautatiealan työtehtävissä.

Rautatietoimintojen turvallisuusjohtamisjärjestelmän avulla Liikennevirasto valtion rataverkon haltijana varmistaa rautatiejärjestelmän turvallisuuden, luotettavuuden ja käytettävyyden sekä siellä liikkuvien ja työskentelevien henkilöiden turvallisuuden. Liikennevirasto määrittelee minimiosaamisvaatimukset suunnitteluhankkeisiin hankinta-asiakirjoissa osallistumisen ennakko vaatimuksina. Operatiivisten prosessien rakentamisen, kunnossapidon ja liikenteenohjauksen osalta hankinta-asiakirjoissa kuvattujen ennakkovaatimusten lisäksi on noudatettava tätä ohjetta.

Yhteisten käytäntöön vietyjen toiminta- ja menettelymallien kautta Liikennevirasto varmistaa, että toimitaan lainsäädännön asettamien vaatimusten mukaisesti ja Liikennevirasto varmistaa palveluntuottajien osaamisen valtion rataverkon rautatieturvallisuuteen vaikuttavissa tehtävissä.

Rautatietoimintojen turvallisuusjohtamisjärjestelmää noudattavat sekä Liikenneviraston oma henkilökunta, että valtion rataverkolla toimivat palveluntuottajat sekä osaltaan rautatieliikenteen harjoittajat. Palveluntuottajien toiminta perustuu Liikenneviraston ohjeisiin ja palveluntuottajan kanssa solmittuihin sopimuksiin. Rautatieliikenteen harjoittajat sitoutuvat rautateiden verkkoselostuksen ja rataverkon käyttösopimuksen kautta noudattamaan valtion rataverkon haltijan ohjeita.

Työpätevyyksien kertauskoulutukset käynnistyvät talvella 2019. Työpätevyyksistä muodostetaan osaamismatriisi. Nykyisiä voimassa olevia työpätevyyksiä yhdistetään ja erillisinä pätevyyksinä olleet päällysrakenne-, vaihde-, silta- sekä maarakennuspätevyys poistuvat. Päällysrakenne- ja vaihdepätevyys on yhdistetty uudeksi Päällysrakennepätevyyydeksi. Silta- ja maarakennuspätevyys on yhdistetty Taito- ja maarakennuspätevyyydeksi. Yhdistetyt pätevydet – vaihde-, päällysrakenne-, maarakennus ja sillanrakennus – muunnetaan täydennyskoulutuksella kertauskoulutuksen yhteydessä uusiksi pätevyyksiksi siirtymäaikaisten puitteissa. Liikenneohjaajien koulutus on käynnistynyt uusitulla koulutusohjelmalla syksyllä 2018. Uusitut Ratatyöturvallisuus ja Perusteet rautatiejärjestelmästä -koulutusohjelmat on otettu käyttöön.

Valtion rataverkon haltijan osaamis- ja pätevyysvaatimukset

Tämä ohje täydentää Liikenneviraston rautatietojärjestelmien turvallisuusjohtamisjärjestelmää, jossa on kuvattu, miten Liikennevirasto varmistaa sille asetettujen tehtävien hoitamisen ja rataverkon turvallisuuden sekä miten se hallitsee turvallisuuteen liittyvät riskit valtion rataverkon haltijana. Turvallisuusjohtamisjärjestelmässä on määritetty yhteiset toimintatavat ja vaatimukset toimintaan. Tämä ohje liittyy turvallisuusjohtamisjärjestelmässä kuvatun operatiivisen toiminnan turvallisuustehtävien osaamisvaatimuksiin. Työhön ovat osallistuneet Liikenneviraston useat vastuuhenkilöt ja Liikenneviraston hyväksytyt koulutuslaitokset. Ohjeen konsulttina on toiminut Ramboll CM Oy.

Helsingissä joulukuussa 2018

Liikennevirasto
Tekniikka- ja ympäristöosasto

Sisällysluettelo

MÄÄRITELMIÄ	8
1 JOHDANTO.....	11
1.1 Tausta ja tavoitteet.....	11
1.2 Ratatekninen oppimiskeskus ROK.....	12
1.3 Verkko-oppimisympäristö Eerokki.....	12
2 LIIKENNEVIRASTON KOULUTUSOHJELMAT	14
2.1 Liikenneviraston koulutusmalli	14
2.2 Peruskoulutukset	15
2.3 Rautatieturvallisuuteen olennaisesti vaikuttavien tehtävien pätevyyskoulutukset.....	15
2.4 Työpätevyyskoulutukset.....	15
2.5 Liikenneviraston muut koulutukset	16
3 KOULUTUSLAITOKSET	17
3.1 Koulutuslaitokselle asetetut edellytykset	17
3.2 Kouluttajille asetetut edellytykset.....	18
4 KOULUTUSTEN TOTEUTUS	19
4.1 Ennakkovaatimukset	19
4.2 Osaamistavoitteet.....	19
4.3 Osaamisen varmistaminen.....	20
4.4 Koulutuksen keskeyttäminen.....	20
4.5 Koulutustodistus.....	21
4.6 Pätevyyden hakeminen ja myöntäminen.....	21
4.7 Pätevyyden todentaminen.....	21
4.8 Pätevyyden voimassaolo ja ylläpito	22
4.9 Pätevyyden peruminen	22
4.10 Oikeusturva ja toiminta riitatilanteissa	22
5 PÄTEVYYKSIEN, OSAAMISEN JA TERVEYDENTILAN HALLINTA.....	23
5.1 Päihitteettömyys.....	23
6 SIIRTYMÄAJAN MENETTELYT	24
6.1 Liikenteen turvallisuusviraston myöntämät pätevydet/kelpoisuudet	24
6.2 Työnantajan myöntämien työpätevyysien voimassaolo ja uusiminen	25
7 RAUTATIELIIKENTEEN HARJOITTAJILTA JA VALTION RATAVERKOLLA TOIMIVILTA YKSITYISRAITEEN HALTIJOILTA EDELLYTETTÄVÄ OSAAMINEN	26
7.1 Yleiset osaamisvaatimukset ja perehdyttäminen	26
7.1.1 Osaamisvaatimukset.....	26
7.1.2 Perehdyttäminen.....	26
7.1.3 Henkilökohtaiset varusteet.....	27
7.2 Vaihtotyöhön osallistuvien osaamisvaatimukset	27
8 PÄTEVYYKSIIN LIITTYVÄT POIKKEUKSET.....	29
8.1 Poikkeuksien myöntäminen	29
8.2 Muut työt	29

LIITTEET

Liite 1	Ratatyöturvallisuuspätevyys (Turva)
Liite 2	Perusteet rautatiejärjestelmästä (Pera)
Liite 3	Turvamiespätevyys (T-mies)
Liite 4	Ratatyövastaava (RTV)
Liite 5	Liikenteenohjaus valtion rataverkolla
Liite 6	Päälysrakennepätevyys
Liite 7	Taito- ja maarakennuspätevyys
Liite 8	Turvalaiteasentajapätevyys
Liite 9	Turvalaitetarkastaja
Liite 10	Hitsauspätevyys
Liite 11	Hitsausmestaripätevyys
Liite 12	Ultraäänitarkastajapätevyys
Liite 13	Ratatyökoneenkuljettajapätevyys
Liite 14	Pelastus- ja raivaushenkilöstön koulutus

Määritelmiä

Harjoittelu on suunniteltua ja ohjattua työelämässä tapahtuvaa opiskelua, jossa sovelletaan opittua asiaa käytännössä ja kehitytään ammatillisesti.

Kertaus on opitun asian uudelleenopiskelua.

Kouluttaja on oman alansa osaaja, opettaja ja ohjaaja. Luo oppimista edistävän ilmapiirin.

Koulutus on tiettyyn tehtävään valmentava oppijakso, joka on suoritettu hyväksytysti.

Koulutusohjelma on oppilaitoksen tietylle alalle suunnattu opintojen kokonaisuus, jolle on määritelty tavoitteet, osaamisvaatimukset ja arviointikriteerit.

Liikenteenohjaus vastaa liikennöinnistä sekä ratatyölopuihin myöntämisestä ensimmäisen luokan liikenteenohjauksen alueella, johon kuuluvat valtion rataverkon haltijan määrittämät liikennepaikat sekä liikennepaikkojen välisten raiteiden muodostamat alueet.

Liikkuvalla kalustolla on Liikenteen turvallisuusviraston käyttöönottolupa, se on esitetty liikkuvan kaluston rekisterissä tai se on saanut luvan liikkua radalla tilapäisellä käyttöönottoluvalla.

Opetussuunnitelma on suunnitelma siitä, miten opetus järjestetään.

Perehdyttäminen perustietojen antaminen henkilöstölle työorganisaatiosta ja sen tavoitteista sekä työympäristöstä.

Pätevyys muodostuu hyväksytystä koulutuksesta, työkokemuksesta ja tarvittavasta kertaus-/täydennyskoulutuksesta. Pätevyys antaa oikeuden työskennellä valtion rataverkolla pätevyyden osoittamissa tehtävissä.

Radanpito on radan ja siihen kuuluvien rakenteiden, rakennelmien ja laitteiden, sekä rautatiejärjestelmän tarvitseman kiinteän omaisuuden ylläpitoa, kunnossapitoa ja rakentamista.

Ratapihalla tarkoitetaan rautatieliikennepaikan raiteistoa, laitureita ja liikenteenhoitoon välittömästi liittyviä laitteita, rakenteita sekä rakennuksia maa- ja kuormausalueineen.

Ratatyövastaava (RTV) on henkilö, joka vastaa ratatyön liikenneturvallisuudesta, pyytää liikenteenohjauksen luvan ratatyöhön ja ilmoittaa ratatyön päättymisestä. Ratatyön päättyessä ratatyövastaava ilmoittaa raiteen liikennöitävyydestä tai liikennöinnin rajoitteista.

Ratatyökoneella tarkoitetaan sellaista työkonetta ja ajoneuvoa, joka voi kulkea joko pelkästään kiskoilla, tai sekä kiskoilla että maalla. Ratatyökone koostuu peruskoneesta ja siihen liitetystä ratavarustuksesta. Ratatyökone voi liikkua myös muutoin kuin omalla konevoimallaan. Ratatyökone ei ole liikkuvaa kalustoa.

Rataverkon haltijalla tarkoitetaan Liikennevirastoa taikka yksityisraiteen haltijaa, kun raide kuuluu rautatielain (304/2011) soveltamisalan piiriin.

RATO eli ratatekniset ohjeet käsittävät perustiedot radan ja ratalaitteiden suunnittelusta, tarkastuksesta ja kunnossapidosta. RATO perustuu Liikenteen turvallisuusviraston antamiin määräyksiin. Liikennevirasto julkaisee RATOn.

Rautateiden turvallisuusjohtamisjärjestelmä on turvallisuudenhallinnan työkalu. Sillä tarkoitetaan infrastruktuurin haltijan tai rautatieyrityksen organisaatiota ja järjestelyjä, joilla varmistetaan sen toimintojen turvallinen hallinnointi.

Rautatieliikenteen harjoittajia ovat rautatieyritykset, radan kunnossapitoyritykset, rataverkolla liikennöivät rataverkon haltijat sekä museoliikenteen harjoittajat. Lisäksi myös muut rataverkolla liikennöivät yritykset tai yhteisöt, joiden liikennöinti ei ole päätoimista, ovat rautatieliikenteen harjoittajia.

Rautatieturvallisuus on kokonaisuus, joka pitää sisällään turvallisen liikennöinnin sekä turvallisen radalla ja sen läheisyydessä työskentelyn.

Rautatieturvallisuuteen olennaisesti vaikuttava tehtävä

Liikkuvan kaluston kuljettaminen, liikenteenohjaaminen, ratatyöstä vastaaminen ja vaihtotyö, turvalaitteiden asennus ja turvamiestehtävät.

Turvalaiteasentaja

Turvalaiteasentajan tehtäviin kuuluu käytössä olevien turvalaitteiden asennustyöt sekä turvalaitteisiin kohdistuvat huollot ja viankorjaukset.

Turvallisuuslupa

Liikenteen turvallisuusvirasto myöntää rataverkon haltijalle turvallisuussluvan rataverkon suunnittelua, rakentamista, kunnossapitämistä ja hallintaa varten. Turvallisuukslupa on osoitus siitä, että rataverkon haltija on huomioinut toiminnassaan turvallisuutta koskevat vaatimukset ja pystyy toimimaan rataverkon haltijana hallinnoimallaan rataverkon osalla turvallisesti.

Turvallisuustodistus

Liikenteen turvallisuusvirasto myöntää Turvallisuuatodistuksen, jota tarvitsevat rautatieliikenteen harjoittajat, jotka harjoittavat rautatieliikennöintiä, radan kunnossapitoon liittyvää liikennöintiä tai museoliikennettä.

Turvamies on turvamiespätevyyden omaava henkilö, joka on määrätty toimimaan turvamiestehtävissä.

TURO eli radanpidon turvallisuusohje. Liikennevirasto julkaisee ohjeet Internet-sivuillaan <http://www.liikennevirasto.fi>

Turvallisuusjohtaminen tarkoittaa kokonaisvaltaisia ja tavoitteellisia toimenpiteitä työn, työolojen ja työympäristön turvallisuuden ja terveellisyyden ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi. Turvallisuuatjohtaminen on suunnitelmallista ja tuloshakuista toimintaa, jolla pyritään määrätietoisesti vahinkojen ennaltaehkäisyyn ja vahingoista aiheutuvien menetysten minimointiin. Turvallisuuatystön kehittäminen on synnyttänyt johtamisjärjestelmiksi kutsuttuja turvallisuuden parantamiseen tähtäävien toimintojen ohjaus- ja hallintajärjestelmiä. Järjestelmät perustuvat yleisiin hyviin johtamistavan periaatteisiin.

Työnopastus on työpaikalla tehtävää välitöntä työhön liittyvien tietojen ja taitojen sekä asenteellisten valmiuksien opettamista.

Valtion rataverkon haltijan osaamis- ja pätevyysvaatimukset

Työpätevyys on tiettyyn rautatiejärjestelmän työtehtävään vaadittava osaaminen, joka saavutetaan koulutuksen ja harjoittelun avulla. Tehtäväkohtaiseen koulutukseen osallistuminen edellyttää aiemmin suoritettua alan tutkintoa ja sopivaa ennalta määritettyä työkokemusta sekä koulutusohjelmakohtaisesti muita edellytyksiä.

Yhteinen työpaikka on työpaikka, jolla yksi työnantaja käyttää pääasiallista määräysvaltaa ja jolla samanaikaisesti tai peräkkäin toimii useampi kuin yksi työnantaja tai korvausta vastaan työskentelevä itsenäinen työnsuorittaja.

1 Johdanto

1.1 Tausta ja tavoitteet

Rautateiden kelpoisuuslainsäädäntö muuttui 1.7.2018, kun laki rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehtävistä (1664/2009) kumoutui ja voimaan astui laki liikenteen palveluista (320/2017). Toimijoiden tulee muutoksesta johtuen tarkastaa turvallisuusjohtamisjärjestelmänsä erityisesti laista poistuneiden turvallisuuskriittisiin tehtäviin liittyvien kelpoisuuksien hallinnoinnin osalta (liikenteenohjaaja, vaihtotyönjohtaja (kuljettajaa avustava tehtävä), ratatyön liikenneturvallisuudesta vastaava henkilö, turvamies ja turvalaite-asentaja).

Komission asetus turvallisuusluvan arviointikriteereistä (EU) N:o 1169/2010 määrittelee, että Liikenneviraston tulee rataverkon haltijana:

- tunnistaa (yksilöidä) toimenkuvat, jotka suorittavat turvallisuuteen liittyviä tehtäviä
- määrittää turvallisuuteen liittyvien tehtävien osaamisvaatimukset (tehtävässä toimivilta vaadittavat tiedot ja taidot)
- määrittää menettelyt turvallisuuteen liittyvissä tehtävissä toimivien osaamisen ylläpitämiseksi
- varmistaa perehdyttämiskoulutus ja todistus hankitusta pätevyydestä ja taidoista
- osoittaa pätevyyttä omaavat henkilöt vastaaviin tehtäviin
- valvoo, kuinka tehtäviä hoidetaan, ja suorittaa vaadittaessa korjaavia toimia.

Asetuksen mukaan

- pitää olla olemassa menettelyt sen varmistamiseksi, että kunnossapitovastuu on selvästi määritelty siten, että kunnossapitotyöpaikkojen pätevyysvaatimukset on yksilöity
- on oltava olemassa menettelyt, joilla voidaan varmistaa alihankkijoiden ja toimittajien pätevyys
- on oltava olemassa pätevyyden hallintajärjestelmä.

EU:n rautatieturvallisuudirektiivissä (EU) 2016/798 säädetään, että rautatieyritykset ja rataverkon haltijat ovat vastuussa turvallisuuden kannalta olennaisia tehtäviä hoitavan henkilöstönsä koulutus- ja pätevyydestä.

Liikennevirasto valtion rataverkon haltijana vastaa siitä, että se asettaa osaamis- ja pätevyysvaatimukset rataverkolla Liikenneviraston toimeksiannosta ja Liikenneviraston yhteistyöhankkeissa työskenteleville henkilöille ja varmistaa, että henkilöt saavat riittävän koulutuksen. Myös työturvallisuuslaki 738/2002 11 § edellyttää, että työnantaja varmistuu henkilöstönsä riittävästä pätevyydestä erityistä vaaraa aiheuttavissa töissä.

Liikenneviraston tavoitteena on varmistaa monitoimijaympäristössä toimivien rautateiden toimijoiden pätevyyksien ylläpitäminen ja yritysten työntekijöiden osaaminen vaativissa radanpidon töissä. Tärkeänä tavoitteena on lisäksi rautatieturvallisuuden varmistaminen ja kehittäminen. Liikennevirasto järjestää koulutusohjelmien ja kertauskoulutusohjelmien pilottikoulutuksia, joiden perusteella koulutusohjelmien sisältöjä tarkennetaan.

1.2 Ratatekninen oppimiskeskus ROK

Ratatekninen oppimiskeskus, jäljempänä ROK, on radanpidon oppimis- ja kehitysympäristö, jossa voidaan antaa samalla alueella sekä teoria että käytännön opetusta turvallisissa ja aidon mukaisissa olosuhteissa.

ROK vastaa alan koulutustarpeeseen ja tarjoaa koulutusta tasapuolisesti samoilla periaatteilla kaikille rautatietoisimijoille sekä ja tuottaa tehtäväkohtaisia pätevyys- ja täydennyskoulutuksia yhteistyössä palvelujentuottajien kanssa.

ROKin tavoitteena on toimia monipuolisena rautatiealan kehitys- ja osaamiskeskuksena, jossa koulutus vastaa ammatillisia ja turvallisuudelle asetettuja kriteerejä.

Koulutuksia kehitetään ja toteutetaan yhdessä toiminnassa mukana olevien osapuolten ja verkostojen kanssa.

ROKin toiminnasta vastaa Liikenneviraston nimeämä toiminnanjohtaja, jonka toimintaa ohjaa Liikenneviraston Väylänpitotoimialan johtoryhmä. ROKin johtoryhmän tehtävä on määritellä toiminnan suuntaviivat. Toiminnanjohtaja vastaa oppimiskeskuksen toiminnasta ja toimikunta toimii toiminnanjohtajan tukena.

Toimikunnan avaintehtävänä on mahdollistaa ROKin toiminnan ja koulutusten sisältöjen kehittäminen. Toimikunnan tehtäviin kuuluu myös ROKin riippumattomuuden ja puolueettomuuden varmistaminen. Toimikunnassa käsitellään lisäksi ROKin toimintaan ja koulutuksiin liittyvät palautteet ja valitukset. Toimikunnan tehtäviin kuuluu myös kehittää rautatiealan osaamista Suomessa.

ROKin tilat ovat ensisijaisesti oppimiskeskuksen omassa käytössä. Tilat ovat sovittaessa vuokrattavissa lyhytaikaisesti ulkopuoliseen koulutus- ja oppimiskäyttöön.

Lisätietoja ROKista löytyy Liikenneviraston verkkosivuilta.

1.3 Verkko-oppimisympäristö Eerokki

ROKilla on käytössä verkko-oppimisympäristö Eerokki, jonka avulla hallinnoidaan Liikenneviraston koulutusmateriaaleja sekä koulutussuoritteita.

Eerokin kautta

- jaetaan opintomateriaalit koulutettaville
- suoritetaan koulutuksiin liittyviä osasuorituksia, kuten ennakkotehtäviä ja kirjallisia kokeita
- hallinnoidaan harjoituskortteja
- on koulutettavan mahdollista seurata kaikkia omia koulutukseen liittyviä suorituserkintöjä.

Liikenneviraston hyväksymillä koulutuslaitoksilla ei ole oikeutta käyttää koulutettavan Eerokin kautta saamia tietoa markkinointitarkoituksessa.

Koulutuksen järjestäjä luo Liikenneviraston koulutusohjelman mukaiseen koulutukseen osallistuvalla henkilökohtaiset käyttäjätunnukset Eerokkiin ja hänet liitetään ko. koulutusohjelman materiaalin käyttäjiin. Eerokkiin kirjaudutaan osoitteessa:

<https://rok.mmg.fi/login/>

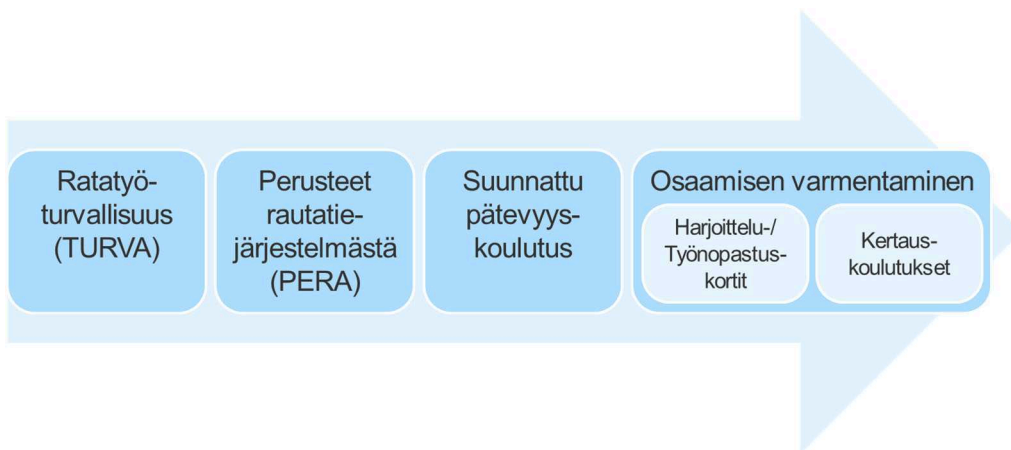
Eerokin tietosuojaselosteessa on kuvattu, miten Yleisessä tietosuoja-asetuksessa (EU 2016/679) määritellyt periaatteita noudatetaan kaikissa henkilötietojen käsittelyvaiheissa. Asetuksen mukaisesti henkilöllä on oikeus nähdä Eerokkiin tallennetut tietonsa tai halutessaan poistaa tietonsa kokonaan lähettämällä siitä kirjallinen pyyntö ROKin toiminnanjohtajalle. Tietojen poisto tuhoaa kaikki henkilön koulutussuorituksiin liittyvät tiedot.

Liikennevirasto julkaisee erillisen ohjeistuksen verkko-oppimisympäristön käytöstä. Lisätietoja Eerokin käytöstä löytyy Liikenneviraston verkkosivuilta.

2 Liikenneviraston koulutusohjelmat

2.1 Liikenneviraston koulutusmalli

Liikennevirasto on asettanut toiminnan turvallisuuden varmistamiseksi tehtäväkohtaisia minimi koulutus- ja osaamisvaatimuksia toimimiseen valtion rataverkolla sekä määritellyt pätevyyden muodostumisen, kussakin pätevyyydessä vaadittavan ammattitaidon ja tehtäväkohtaisen osaamisen osoittamistavat. Liikenneviraston koulutusmalli on esitetty kuvassa 1.

Kuva 1. Liikenneviraston koulutusmalli.

Koulutusohjelmat rakentuvat pääosin moduuleista, mikä mahdollistaa koulutusohjelmasisältöjen päällekkäisyyksien poistamisen. Moduulit suoritetaan monimuotoisesti teorialuentoja ja käytäntöön vietyjen harjoitteiden avulla. Koulutusohjelmakohtaisesti määritetään ne menettelyt, joilla oppiminen ja osaaminen varmistetaan.

Koulutusten opetuskieli ja -materiaalit ovat suomeksi. Ratatyöturvallisuuspätevyyskoulutuksen opetusmateriaali on hyväksytyn koulutuslaitoksen käytettävissä tarvittaessa myös englanniksi.

Pätevyyteen liittyvä suunnattu koulutus suoritetaan lähtökohtaisesti yhdessä koulutuslaitoksessa. Poikkeustilanteisiin vaaditaan Liikenneviraston erikoislupa.

Liikenneviraston hyväksymät koulutuslaitokset voivat järjestää seuraavia koulutuksia

- Ratatyöturvallisuuspätevyys
- Perusteet rautatiejärjestelmästä
- Ratatyövastaavan pätevyys
- Turvamiespätevyys
- Ratatyökoneenkuljettajapätevyys
- Ratapihaliikenneohjaajapätevyys (Liikenneohjaajakoulutuksen taso 1)

Muut koulutukset järjestetään Liikenneviraston erikseen määrittelemällä menettelyllä, pääsääntöisesti Ratateknisessä oppimiskeskuksessa Kouvolassa.

2.2 Peruskoulutukset

Liikenneviraston rautatiejärjestelmää koskevat peruskoulutukset ovat

- Ratatyöturvallisuuspätevyys (TURVA)
- Perusteet rautatiejärjestelmästä (PERA)

Koulutusohjelmakohtaiset kuvaukset on esitetty liitteissä 1–2.

2.3 Rautatieturvallisuuden olennaisesti vaikuttavien tehtävien pätevyyskoulutukset

Liikenneviraston rautatieturvallisuuden olennaisesti vaikuttavien tehtävien suunnatut pätevyyskoulutusohjelmat valtion rataverkolla ovat

- Turvamies
- Ratatyövastaava
- Liikenneohjaaja
- Ratapihaliikenneohjaaja

Rajoitetun alueen liikenneohjaajan nimike muuttuu 1.1.2019 Ratapihaliikenneohjaajaksi.

Koulutusohjelmakohtaiset kuvaukset on esitetty liitteissä 3–5.

2.4 Työpätevyyskoulutukset

Liikenneviraston koulutusohjelmat työpätevyyteen suunnatuista koulutusohjelmista ovat

- Päällysrakennepätevyys
- Taito- ja maarakennuspätevyys
- Turvalaiteasentajapätevyys
- Turvalaitetarkastajapätevyys
- Hitsauspätevyys
- Hitsausmestaripätevyys
- Ultraäänitarkastajapätevyys
- Ratatyökoneenkuljettajapätevyys
- Pelastus- ja raivaustyöntekijä.

Päällysrakenne- ja Vaihdepätevyyden koulutusohjelmat yhdistyvät yhdeksi koulutuskokonaisuudeksi, Päällysrakennepätevyydeksi. Sillanrakennus- ja Maarakennuspätevyyden koulutusohjelmat yhdistyvät myös yhdeksi koulutuskokonaisuudeksi, Taito- ja maarakennuspätevyydeksi.

Koulutusohjelmakohtaiset kuvaukset on esitetty liitteissä 6–14.

2.5 Liikenneviraston muut koulutukset

Liikennevirasto järjestää rautatiejärjestelmässä toimiville eri ammattiryhmille lyhytkestoisista koulutusta mm. Ratatekniset ohjeet (RATO) ja uusiin järjestelmiin liittyen. Koulutussisällöt räätälöidään ammattiryhmien osaamisvaatimusten ja -tarpeiden mukaisesti. Koulutukset järjestetään pääsääntöisesti ROKissa.

Seuraavassa on lueteltu esimerkkejä koulutuksista:

- Radan merkit
- Vaihteiden asennus
- Vaihteen ulkolaitekytkennän esitarkastuksen koulutus
- Turvalaitteisiin liittyvät koulutukset
- Jännitetyöpätevyys
- Hätämaadoituskoulutus
- Junakulunvalvonnan perusteet
- Meeri-mittausvaunun toiminta
- Turvallisuuskoordinaattori
- Valvojille suunnatut koulutukset
- Suunnittelijoille suunnatut koulutukset
- Käyttöönottajille suunnatut koulutukset
- Elastisen vaihteen säädöt -koulutus.

3 Koulutuslaitokset

3.1 Koulutuslaitokselle asetetut edellytykset

Seuraavien koulutusten järjestämiseen haetaan Liikennevirastolta koulutuslaitosoikeutta vapaamuotoisella hakemuksella, johon tulee kuvata Liikenneviraston edellyttämät yleisvaatimukset.

Haettavat koulutusohjelmat ovat

- Ratatyöturvallisuuspätevyys
- Perusteet rautatiejärjestelmästä
- Ratatyövastaavan pätevyys
- Turvamiespätevyys
- Ratatyökoneenkuljettajapätevyys
- Ratapihaliikenneohjaajapätevyys (Liikenneohjaajakoulutuksen taso 1).

Aiemmin myönnettyt koulutuslaitosoikeudet päättyvät 31.12.2018 ja ne tulee hakea uudestaan.

Koulutuslaitoksen tulee hakemuksessaan kuvata

- koulutuslaitoksen **vastuuhenkilö** perusteluin
- koulutusohjelmakohtaiset **vastuukouluttajat** ja **muut kouluttajat** perusteluin
- yleiset toimintaperiaatteensa
- haettavat koulutusohjelmat
- menettelyt, joiden avulla tietojen luottamuksellisuus varmistetaan sekä koulutuslaitoksen toimintaa ja laatua kehitetään ja valvotaan
- miten se tarkastaa koulutettavan/työnantajan toimittamat todenteet ennakko vaatimusten täytymisestä ennen koulutettavan hyväksymistä koulutukseen
- miten se huolehtii koulutukseen pääsyn puolueettomuudesta ja tasapuolisuudesta
- miten se huomioi koulutettavan riittävän kielitaidon
- muualla kuin ROKissa järjestettävissä koulutuksissa, koulutuslaitoksen tulee varmistaa koulutusjärjestelyiden asianmukaisuus (opetukseen soveltuvat koulutustilat ja -järjestelyt, harjoittelupaikat, koejärjestelyt ym.)
- koulutuksen laadun omavalvonta ja palautteen kerääminen kurssilaisilta
- koulutussuorituksen ja/tai myönnetyn pätevyuden rekisteröinti ja Liikenneviraston mahdollisuus tarkistaa rekisteritietoja
- palautejärjestelmä.

Koulutuslaitoksen vastuuhenkilö vastaa muun muassa koulutuksen kehittämisestä, sisäisestä laadunvalvonnasta ja sisäisestä valvonnasta. Liikennevirasto edellyttää tältä henkilöltä koulutus- ja kurssinjohtajan tehtävästä kokemusta tai vastaavia tietoja ja taitoja sekä hyvää yleistuntemusta rautatiejärjestelmän toiminnasta sekä Liikenneviraston menettelyistä ja pätevyys- ja osaamisvaatimuksista.

Hakemus lähetetään Liikenneviraston kirjaamoon viitteellä ”Koulutuslaitokseksi hakeminen”. Koulutuslaitosoikeuden myöntäminen käsitellään Liikenneviraston työjärjestyksen mukaisesti. Hakemuksen perusteella Liikennevirasto tekee kirjallisen päätöksen koulutuslaitos- ja kouluttajaoikeuksien myöntämisestä.

ROKissa kouluttavan koulutuslaitoksen kouluttajan tulee osallistua ROKin perehdytykseen, jonka sisältönä on mm. koulutusten osaamisvaatimukset sekä luokkien ja harjoittelutilojen käyttö.

Koulutusohjelmien koulutusmateriaalina käytetään Liikenneviraston tuottamaa aineistoa. Koulutukset voidaan järjestää myös muualla kuin ROKissa.

Liikenneviraston antaessa koulutusohjelmiin liittyviä tarkempia ohjeita tai vaatimuksia, on koulutuslaitosten noudatettava niitä.

Liikenneviraston hyväksymä koulutuslaitosoikeus on voimassa toistaiseksi ja sitä ylläpidetään Liikenneviraston säännöllisillä auditoinneilla. Koulutuslaitosoikeuden ylläpito edellyttää lisäksi osallistumista Liikenneviraston järjestämiin koulutuslaitos- ja kouluttajataapaamiin. Muutokset kouluttajissa tulee koulutuslaitoksen hyväksyttää Liikennevirastossa.

Koulutuslaitosoikeus voidaan perua tai koulutusoikeutta voidaan rajoittaa, jos koulutus toiminnassa toimitaan ohjeiden vastaisesti, koulutustoiminnassa on muita vakavia puutteita tai koulutuslaitos ei osallistu Liikenneviraston auditointeihin.

3.2 Kouluttajille asetetut edellytykset

Vastuukouluttajana toimivalta edellytetään vähimmäisvaatimuksena:

- pedagogisia opintoja
- koulutettavan koulutusohjelman hyvä tuntemus
- työkokemusta koulutettavaa koulutusohjelmaa koskien.

Vastuukouluttaja arvio muiden kouluttajien ammatillisen osaamisen.

Kouluttajana toimivalta edellytetään vähimmäisvaatimuksena:

- pedagogisia opintoja
- koulutettavan koulutusohjelman hyvä tuntemus

Pedagogiset opinnot voidaan todentaa ylemmän korkeakoulun tai yliopiston pedagogisten opintojen opettajakelpoisuudella tai suorittamalla Liikenneviraston ja HAMK Ammatillisen opettajakorkeakoulun yhteistyössä järjestämät Pedapakki 1 ja Pedapakki 2 -koulutusohjelmat.

Pedagogisien opintojen vaatimuksella varmistetaan, että kouluttaja tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämiskohteet opettajana, eri opetusmenetelmät sekä tunnistaa ne tekijät, jotka vaikuttavat koulutettavan oppimiseen ja oppimisympäristöön.

Liikennevirasto edellyttää Pedapakki 1 ja Pedapakki 2 -koulutuksiin osallistumista 1.6.2020 mennessä.

Vastuukouluttajalla sekä kouluttajalla on velvoite osallistua vähintään yhteen (1) Liikenneviraston järjestämään teemapäivään vuosittain. Pakottavasta syystä on mahdollista saada vapautus teemapäivään osallistumisesta esittämällä Liikennevirastolle todistus tai muu selvitys syystä (esim. sairauslomatodistus). Kouluttaja ei voi jatkaa koulutustehtävissä ennen kuin on osallistunut teemapäivään tai saanut vastaavat tiedot kuin teemapäivän aikana on käsitelty.

4 Koulutusten toteutus

4.1 Ennakkovaatimukset

Liikennevirasto on asettanut koulutusohjelmakohtaisia ennakkovaatimuksia koulutukseen osallistuville peruskoulutuksen, muun koulutuksen, työkokemuksen, muiden pätevyysien tai terveydentilan osalta. Koulutuksiin voivat osallistua kaikki 18–67 vuotiaat riittävän suomen kielen taitoiset koulutusohjelmakohtaisesti määriteltujen lähtöedellytysten täyttyessä. Koulutusten opetuskieli ja -materiaalit ovat suomeksi. Ratatyöturvallisuuspätevyyskoulutuksen opetusmateriaali on käytettävissä tarvittaessa myös englanniksi. Lisäksi rautatieturvallisuuteen olennaisesti vaikuttaviin tehtäviin valtion rataverkolla liittyy terveydentilaa koskevia vaatimuksia.

Liikennevirasto edellyttää Ratatyöturvallisuuspätevyys (TURVA) -pätevyyttä ja Perusteet rautatiejärjestelmässä (PERA) -koulutuksen suorittamista ennen suunnattuun koulutukseen osallistumista.

Koulutettavan tulee huolehtia ennakkovaatimusten täyttymisestä ja tarvittaessa esittää ennakkovaatimusten mukaiset todenteet ja/tai kirjallinen selvitys ennakkovaatimusten täyttymisestä koulutuslaitokselle ennen koulutukseen hyväksymistä.

Liikennevirasto edellyttää, että rautatieturvallisuuteen olennaisesti vaikuttavissa tehtävissä toimivien osalta noudatetaan Liikenteen turvallisuusviraston julkaisemaa ”Raideliikenteen turvallisuustehtävissä toimivien terveydentila- ja soveltuvuussuosituksien” -ohjetta. Liikennevirasto voi tarkentaa ohjetta omilla ohjeillaan.

Liikennevirasto kirjaa koulutusohjelmiin pätevyyskohtaisesti ne tehtävät, jotka edellyttävät psykologista henkilöarviointia. Arvioinnilla selvitetään, että henkilöllä on riittävät psykologiset valmiudet ja soveltuvuus tehtävään. Arvioinnin suorittaa Liikenteen turvallisuusviraston hyväksymä rautatiepsykologi.

4.2 Osaamistavoitteet

Koulutusten tavoitteena on lisätä monitoimijaympäristössä toimivien yhteisen turvallisuuskulttuurin tietämystä. Osaamistavoitteena on antaa koulutettavalle riittävät valmiudet toimia työtehtävässään muuttuvassa työympäristössä itsenäisesti sekä työryhmässä noudattaen radanpidolle asetettuja voimassa olevia ohjeita ja standardeja. Tavoitteet määritetään pätevyyskohtaisesti myöhemmin julkaistavissa koulutusohjelmissä. Koulutusten tavoitteena on lisätä monitoimijaympäristössä toimivien yhteisen turvallisuuskulttuurin tietämystä.

Toiminnan kokonaisuuden kannalta tavoitteena on koulutettavan koulutuksesta ja kertauskoulutuksesta saadun tiedon ja osaamisen syventäminen työnantajan ohjeistuksessa alan ammattilaiseksi.

4.3 Osaamisen varmistaminen

Suunnatussa koulutuksessa varmistetaan koulutettavan osaaminen mm. seuraavilla alueilla:

- hallitsee työn perustana olevan tiedon ja osaa soveltaa sitä
- osaa oman työn suunnittelun
- hallitsee työvälineiden käytön ja käsittelyn
- osaa käyttää oikeita ja turvallisia työmenetelmiä
- ymmärtää ja hallitsee tehtäväalueen työprosessin
- hallitsee poikkeamien käsittelyyn liittyvät menettelyt.

Koulutusohjelmasta riippuen osaaminen varmistetaan kirjallisen teoriakokeen/-kokeiden, käytännön harjoitteiden, harjoittelun/työnopastuksen (Lo) sekä annettavan käytännön kokeen avulla. Pääsääntöisesti käytännön kokeessa osaaminen varmistetaan tekeillä työtehtävään liittyviä työsuoritteita Ratateknisessä oppimiskeskuksessa ROKissa.

Koulutusohjelmien kirjalliset teoriakokeet tehdään ensisijaisesti Eerokissa. Jos koetta ei ole mahdollista tehdä sähköisesti, tehdään koe paperilla. Koulutuslaitos järjestää kokeen Liikenneviraston antamien ohjeiden ja koekysymysten pohjalta.

Harjoittelu/työnopastus kirjataan harjoittelu-/työnopastuskorttiin, jonka suorituksen vahvistaa allekirjoituksellaan harjoittelua ohjaamaan työnantajan nimeämä henkilö. esim. työnopastaja (yleensä koulutettavan yrityksestä).

Koulutettavalla on mahdollisuus poikkeusjärjestelyihin kokeen osalta oppimisvaikeuksista johtuen. Asiasta tulee ilmoittaa etukäteen koulutuslaitokselle.

4.4 Koulutuksen keskeyttäminen

Liikenneviraston hyväksymällä Ratatyöturvallisuuskoulutuksen kouluttajalla ja koulutusohjelmien vastuukouluttajalla on oikeus keskeyttää opiskelijan koulutus, mikäli hänen asennoituminen turvallisuuteen koulutuksen yhteydessä antaa aiheita epäillä turvallisuuden väheksymistä tai jopa turvallisuutta vaarantavaa toimintaa.

Jos työtehtäväkohtaisessa pätevyyskoulutuksessa koulutettavalla esiintyy vaikeuksia osallistua koulutuksen kulkuun suunnitellusti, voi ko. pätevyiden vastuukouluttaja käydä keskustelun tilanteesta koulutettavan kanssa. Näin toimitaan myös siinä tilanteessa, että koulutettava itse kokee, ettei koulutukseen osallistuminen suju suunnitellusti. Keskustelun perusteella pyritään löytämään ratkaisu, jolla koulutusta voidaan jatkaa (esim. antamalla lisätehtäviä).

Jos edistymistä ei kuitenkaan tapahdu tai koulutettava itse niin vaatii, voi vastuukouluttaja keskeyttää koulutuksen. Tällöin koulutettavan koulutukseen lähettäneeseen tahoon tulee olla yhteydessä ennen lopullisen keskeytysratkaisun tekoa.

Koulutuslaitos laatii keskeytyksestä viipymättä kirjallisen keskeyttämis päätöksen syineen kahtena kappaleena, jonka allekirjoittavat koulutuksen vastuukouluttaja sekä koulutettava. Päätöksestä annetaan yksi kappale koulutettavalle ja toinen jää koulutuslaitokselle.

Koulutuslaitoksen tulee ilmoittaa koulutuksen keskeyttämisestä ja toimittaa kopio keskeyttäispäätöksestä ROKin toiminnanjohtajalle viipymättä.

4.5 Koulutustodistus

Koulutuslaitos kirjoittaa todistuksen koulutuksesta, kun koulutusohjelma on suoritettu kokonaisuudessaan hyväksytysti. Koulutusohjelmasta riippuen todistus voidaan kirjoittaa tarvittaessa myös jokaisen hyväksytysti suoritettun moduulin jälkeen. Koulutusohjelmaan on kirjattu pätevyyskohtaisesti todistuksen myöntämiseen liittyvät yksityiskohdat.

4.6 Pätevyyden hakeminen ja myöntäminen

Pätevyydet ovat henkilökohtaisia ja määräaikaisia.

Hyväksytysti suoritettun Ratatyöturvallisuus-, Turvamies-, Ratatyövastaavan, Ratatyökooneenkuljettaja- tai Ratapihaliikenneohjaajakoulutuksen jälkeen koulutuslaitos myöntää koulutettavalle koulutusohjelman tuottaman pätevyyden edellyttäen, että koulutusohjelman ennakko-vaatimukset täyttyvät.

Liikennevirasto myöntää muiden koulutusohjelmien tuottaman pätevyyden koulutettavan hakemuksesta (lomake: <https://rok.liikennevirasto.fi/>) ja antaa siitä todistuksen. Ennen sitä kaikki koulutusohjelman moduulit tulee olla hyväksytysti suoritettu sekä niistä on oltava suoritusmerkintä Eerokissa. Liikennevirasto käsittelee pätevyyshakemuksia kuukausittain. Perustellusta syystä tästä voidaan poiketa, jolloin hakijan on hakemuksessaan pyydettävä nopeaa käsittelyä.

Koulutuslaitoksen ja Liikenneviraston myöntämät pätevyydet antavat oikeuden työskennellä valtion rataverkolla pätevyyden osoittamissa tehtävissä.

4.7 Pätevyyden todentaminen

Koulutettavan on todennettava pyydettyäessä voimassa olevat pätevyytensä.

Todistuksen sijaan voidaan esittää työnantajan tai koulutuslaitoksen allekirjoituksella varmennettu ote koulutuksen suorittamisesta yrityksen tai koulutuslaitoksen koulutus- tai pätevyysjärjestelmästä. Otteesta on käytävä ilmi koulutuksen nimi, koulutuslaitoksen nimi ja koulutuksen ajankohta. Yrityksen tulee kuvata, kuinka pätevyyskseen ja niiden voimassaolon edellytyksiä sekä todentamista ylläpidetään (mm. pätevyyskseen voimassaolo, suoritettut kertauskoulutukset, työssäolovelvoitteen täytyminen, soveltuvuuslausunnon ja/tai -arvioinnin voimassaolo).

Siirtymäajan menettelyt pätevyyden todentamisen osalta on kuvattu luvussa 6.

4.8 Pätevyyden voimassaolo ja ylläpito

Pätevyydet ovat voimassa, vanhenemisvuoden loppuun ja ne tulee uusida sen vuoden aikana, kun voimassaolo päättyy. Koulutusohjelmakohtaisesti on määritelty pätevyiden voimassaoloaika sekä ne toimenpiteet, joita Liikennevirasto edellyttää pätevyiden ylläpitämiseksi. Pätevyiden haltija vastaa pätevyiden ylläpitoedellytysten täyttymisestä, muussa tapauksessa pätevyys katsotaan vanhentuneeksi. Vanhentunut pätevyys on uusittava käymällä koulutusohjelman peruskoulutus uudelleen.

Ratatyövastaavan, ratapihaliikenteenohjaajan ja liikenneohjaajan pätevyiden ylläpito poikkeaa yllämainitusta. Jos pätevyys on vanhentunut, henkilön tulee suorittaa koulutusohjelmakohtaisesti määritetty kertauskoulutus ja käytännön osaamista osoittava koe saadaakseen pätevyiden uudelleen voimaan ja voidakseen jatkaa työskentelyä pätevyiden mukaisessa tehtävässä. Pätevyiden palauttamiseen liittyen tulee olla yhteydessä koulutuslaitokseen. Mikäli henkilö on ollut poissa pätevyteen liittyvästä tehtävästä neljä (4) vuotta tai sitä pidempään, hänen on suoritettava koulutus uudestaan.

Mikäli pätevyiden voimassaolo on päätynyt ennen kuin uusi pätevyys on myönnetty, ei henkilöllä ole oikeutta toimia tänä aikana pätevyttä edellyttävissä tehtävissä.

4.9 Pätevyyden peruminen

Liikennevirasto voi harkintaansa perustuen perua henkilön pätevydet, jos:

- pätevyiden myöntämiseen liittyvät tiedot ovat olleet virheellisiä tai puutteellisia
- pätevyiden saanut henkilö on toiminnallaan aiheuttanut rautatieliikenteeseen kohdistuneen onnettomuuden tai vakavan vaaratilanteen tai
- pätevyiden saanut henkilö on vakavasti ja/tai toistuvasti osoittanut piittaamattomuutta rautatieturvallisuuteen liittyvien määräysten ja ohjeiden noudattamisessa ja/tai tietoisesti laiminlyönyt niitä.

4.10 Oikeusturva ja toiminta riitatilanteissa

Koulutettava voi tehdä kuukauden kuluessa koulutuksen päättymisestä kirjallisen valituksen koulutuslaitokselle, mikäli hän katsoo kokeen arvostelussa olleen virheitä tai puutteita. Koulutuslaitoksen koulutuksesta vastaava henkilö käsittelee valituksen viikon kuluessa valituksen vastaanottamisesta. Koulutuslaitos toimittaa tehdyn päätöksen koulutettavalle sekä kopiot valituksesta ja siihen liittyvästä päätöksestä ROKin toiminnanjohtajalle. Koulutettava voi valittaa koulutuslaitoksen tekemästä päätöksestä ROKin toiminnanjohtajalle kuukauden kuluessa päätöksen vastaanottamisesta. Valitus on vapaamuotoinen.

Koulutettava tai hänet koulutukseen lähettänyt taho voi valittaa kirjallisesti koulutuslaitoksen tekemästä keskeytyspäätöksestä tai kokemastaan epäoikeudenmukaisesta kohtelusta ROKin toimikunnalle kuukauden kuluessa päätöksestä osoitteella Liikennevirasto Ratatekninen oppimiskeskus, Hallituskatu 19, 45100 Kouvola. Valitus on vapaamuotoinen.

5 Pätevyyksien, osaamisen ja terveydentilan hallinta

Pääurakoitsijalta ja Liikenneviraston sopimuskumppaneilta edellytetään, että pääurakoitsija/sopimuskumppani varmistaa hankkeen/urakan/projektin pätevyystodenteet oman henkilökuntansa lisäksi myös alihankkijoiden osalta. Pätevydet varmistetaan, kun projekti/hanke käynnistyy. Työmaalla pätevyysien varmistamisesta vastaa pääurakoitsija. Kukin työnantaja vastaa siitä, että se käyttää vain pätevää työvoimaa. Pääurakoitsijan tulee pitää rekisteriä työmaalla olevista henkilöistä.

Liikenneviraston tekemissä pätevyysasioiden yritysauditoinneissa sopimuskumppanin tulee näyttää osaamisenhallintajärjestelmästä pätevyysiin, osaamiseen ja terveydentilaan liittyvät tiedot. Näissä auditoinneissa ei toistaiseksi tarkasteta kaikkien yksittäisten henkilöiden pätevyksiä vaan tarkastukset kohdentuvat yrityksen pätevyyshallintajärjestelmään. Liikennevirasto arvioi tarvittaessa uutta toimintatapaa vuoden 2019 aikana.

Liikenneviraston sopimuskumppaneiden tulee vuoden 2019 aikana varmistaa osaamisenhallintajärjestelmiensä toimivuus ja saattaa puuttuvat todenteet kuntoon.

Liikenneviraston sopimuskumppaneilla tulee olla todenteet henkilökuntansa suunnatusta koulutuksesta ja työkokemuksesta Liikenneviraston 14.5.2018 antaman tiedotteen mukaisesti. Lisäksi työssäoloehtojen tulee täyttyä. Työnantajan vastuulla on myös kirjata, että henkilö on tehnyt pätevyyden edellyttämiä töitä. Mikäli todenne/todenteet puuttuvat, tieto siitä toimitetaan Liikenneviraston hankkeen/urakan tilaajan edustajalle ja hankkeen pääurakoitsijalle. Työntekijä saa työskennellä toistaiseksi tehtävässään ja työnantajan lisäperehdytyksellä kertauskoulutukseen saakka.

Liikennevirasto myöntää kertauskoulutuksen kautta luvan valtion rataverkolla työskenteleyn 2019 vuoden aikana järjestettävissä kertauskoulutuksissa niille henkilöille, joilla suunnatun koulutuksen todistusta ei ole.

5.1 Päihteettömyys

Rautatiealueella tehtävissä töissä ja Liikenneviraston toimeksiannoissa on alkoholin ja muiden huumaavien aineiden alaisena työskentely kielletty. Henkilö, jonka havaitaan työskentelevän alkoholin tai huumaavien aineiden vaikutuksen alaisena tai jonka puhallustulos on yli 0,00 promillea, poistetaan työkohteesta tai -tiloista ja voidaan asettaa Liikenneviraston taholta työskentelykieltoon rautatiealueella joko määräajaksi tai toistaiseksi.

Jokaisella päätoteuttajalla on velvollisuus tehdä päihdevalvontaa oman työmaansa osalta.

6 Siirtymäajan menettelyt

6.1 Liikenteen turvallisuusviraston myöntämät pätevyudet/kelpoisuudet

Liikenneviraston koulutusohjelman mukaiseen Liikenneohjaajan, Ratatyövastaavan tai Ratapihaliikenneohjaajan kertauskoulutukseen ensimmäistä kertaa osallistuvan on osoitettava pätevyytensä voimassaolo esittämällä viimeistään koulutustilaisuudessa Liikenneviraston hyväksymän koulutuslaitoksen kouluttajalle jokin seuraavista

- todistus hyväksytysti suoritetusta edellisestä Liikenteen turvallisuusviraston koulutusohjelmamääräyksen mukaisesta kertauskoulutuksesta.
- todistus hyväksytysti suoritetusta Liikenteen turvallisuusviraston koulutusohjelmamääräyksen mukaisesta peruskoulutuksesta tai kelpoisuuskirja.
- todistus hyväksytysti suoritetusta Liikenneviraston koulutusohjelman mukaisesta peruskoulutuksesta.

Todistuksen sijaan voidaan esittää työnantajan tai koulutuslaitoksen allekirjoituksella varmennettu ote koulutuksen suorittamisesta yrityksen tai koulutuslaitoksen koulutus- tai pätevyyshallintajärjestelmästä. Otteesta on käytävä ilmi koulutuksen nimi, koulutuslaitoksen nimi ja koulutuksen ajankohta. Yrityksen tulee kuvata, kuinka pätevyyskysymyksiä ja niiden voimassaolon edellytyksiä sekä todenteita ylläpidetään.

Mikäli todenne/todenteet puuttuvat, tieto siitä toimitetaan Liikenneviraston hankkeen/urakan tilaajan edustajalle ja hankkeen pääurakoitsijalle. Työntekijä saa työskennellä toistaiseksi tehtävässään ja työnantajan lisäperehdytyksellä kertauskoulutukseen saakka.

Liikennevirasto myöntää kertauskoulutuksen kautta pätevyysvaltion rataverkolla työskentelyyn 2019 vuoden aikana järjestettävissä kertauskoulutuksissa niille henkilöille, joilla suunnatun koulutuksen todistusta ei ole. Pätevyyden voimassaolo päättyy, mikäli kertauskoulutusta ei ole suoritettu 31.12.2019 mennessä.

Mikäli edellinen kertauskoulutus on suoritettu ennen 1.1.2018, voi pätevyys saada palautetuksi luvussa 4.9 kuvatuin menettelyin.

Rajoitetun alueen liikenteenohjaajien nimike muuttuu 1.1.2019 ratapihaliikenneohjaajaksi.

6.2 Työnantajan myöntämien työpätevyysien voimassaolo ja uusiminen

Ennen 1.7.2018 myönnetty Liikenneviraston ohjeen mukaiset työpätevyydet ovat voimassa seuraavasti

- ennen 31.12.1999 suoritettut työpätevyydet 31.12.2020 asti
- 1.1.2000 jälkeen suoritettut työpätevyydet 31.12.2021 asti.

Mikäli suunnatun koulutuksen todistus puuttuu, tulee henkilön osallistua vuoden 2019 aikana järjestettävään kertauskoulutukseen. Liikennevirasto myöntää pätevyuden valtion rataverkolla työskentelyyn hyväksytysti suoritettun kertauskoulutuksen perusteella.

Pitääkseen pätevyys voimassa, henkilön tulee suorittaa pätevyys liittyvä ennakkotehtävä ja kertauskoulutus voimassaolopäivään mennessä. Kertauskoulutukseen pääsyn vaatimuksena on ennakkotehtävien suorittaminen hyväksytysti. Jos kertauskoulutusta ei käydy määräajassa, katsotaan pätevyys vanhentuneeksi. Vanhentunut pätevyys on uusittavissa käymällä pätevyys peruskoulutus uudestaan.

Ennakkotehtävien avulla varmistetaan, että

- koulutukseen hakeva hallitsee noudatettavat työpätevyyteen liittyvät määräykset, ohjeet ja menettelyt
- pystyy itsenäisesti tuottamaan kyseistä pätevyyttä edellyttävässä työssä syntyvät dokumentit, kuten tarkastus- ja mittauspöytäkirjat
- kykenee viestimään tehtävän edellyttämällä tavalla liikenneturvallisuustehtävissä olevien henkilöiden kanssa.

Hyväksytysti suoritettun kertauskoulutuksen jälkeen Liikennevirasto myöntää koulutettavalle pätevyys, jota ylläpidetään tämän jälkeen koulutusohjelmakohtaisesti määriteltujen ylläpitosääntöjen mukaisesti.

Päällysrakenne- ja Vaihdepätevyys koulutusohjelmat yhdistyvät yhdeksi koulutuskokonaisuudeksi, Päällysrakennepätevyys. Sillanrakennus- ja Maarakennuspätevyys koulutusohjelmat yhdistyvät myös yhdeksi koulutuskokonaisuudeksi, Taito- ja maarakennuspätevyys. Yhdistetyt pätevyys muunnetaan täydennyskoulutuksella kertauskoulutuksen yhteydessä uusiksi pätevyyksiksi siirtymäaika puitteissa.

7 Rautatieliikenteen harjoittajilta ja valtion rataverkolla toimivilta yksityisraiteen haltijoilta edellytettävä osaaminen

7.1 Yleiset osaamisvaatimukset ja perehdyttäminen

7.1.1 Osaamisvaatimukset

Rautatieliikenteen harjoittaja ja valtion rataverkolla toimiva yksityisraiteen haltija (jäljempänä toimija) on velvollinen varmistamaan, että sen henkilökunta ja alihankkijoiden henkilökunta on saavuttanut henkilöille määritetyt osaamisvaatimukset 31.12.2021 mennessä. Toimija on velvollinen varmistamaan osaamisen ylläpidon. Yksityisraiteen haltijan toiminnasta valtion rataverkolla sovitaan Liikenneviraston ja yksityisraiteen haltijan välisessä rataverkonhaltijoiden sopimuksessa.

Toimijoiden henkilökunnalta rautatieliikenteenohjaustehtäviä lukuun ottamatta ei vaadita tässä ohjeessa mainittuja pätevyyskykyjä.

7.1.2 Perehdyttäminen

Toimija vastaa oman ja alihankkijoidensa henkilökunnan sekä vierailijoiden riittävästä perehdytyksestä rautatiellä työskentelyyn ja liikkumiseen. Perehdytyksen tulee sisältää vähintään seuraavat asiat ja perehdytyksen jälkeen henkilön on:

- tunnettava Liikenneviraston ohjeet liikennöinnistä, radalla tehtävistä töistä ja sähköradasta
- tunnettava rautatieliikenteen ja radalla liikkumisen vaarat ja oikeat toiminta- ja liikkumistavat rautatiealueella
- tunnettava rautateiden monitoimijaympäristön perusteet ja toimijoiden roolit
- ymmärrettävä oman toiminnan merkitys omalle ja muiden turvallisuudelle
- ymmärrettävä oman toiminnan merkitys vaaratilanteiden ja onnettomuuksien ehkäisemisessä
- tunnettava ratatyöalueiden ja turvamiestoiminnan alaisten alueiden toimintatavat
- tunnettava VAK-aineiden vaarat ja toiminta VAK-ratapihalla
- osattava toiminta häiriö-, vaara-, poikkeus- ja onnettomuustilanteissa
- tunnettava sähköratajärjestelmän perusteet ja sen vaarat.

Vierailijalla on oltava isäntä, joka vastaa vierailijan riittävästä turvallisuusperehdyttämisestä ja huolehtii hänen turvallisuudestaan. Vierailija saa liikkua vain valvotusti rautatiealueella.

Liikennepaikalla sijaitsevilla ratatyöalueella liikuttaessa ja työskenneltäessä tulee toimijan osoittaman vastuuhenkilön osallistua ratatyön päätoteuttajan järjestämään työmaaperehdytykseen. Vastuuhenkilön tulee perehdyttää rautatieliikenteen harjoittajan työmaa-alueella liikkuva ja työskentelevä henkilöstö päätoteuttajalta saamallaan perehdytysaineistolla. Perehdytys tulee dokumentoida.

7.1.3 Henkilökohtaiset varusteet

Henkilökunnalla pitää olla Liikenneviraston ohjeen Turvallisuusmenettelyjen käsikirja rautatietoinnissa vaatimusten mukainen varoitusvaatetus. Työnantaja vastaa varusteiden hankinnasta ja niiden käyttämisestä ohjeiden mukaisesti.

Jokaisella rautatiealueella työskentelevällä ja liikkuvalla henkilöllä pitää olla näkyvillä henkilön yksilöivä kuvallinen henkilötunniste (henkilökortti, kulkulupa). Nämä vaatimukset koskevat suunnittelu-, rakentamis- ja kunnossapitohankkeita. Henkilötunnisteessa pitää olla merkintä voimassa olevasta ratatyöturvallisuuspätevyydestä. Merkintää ei vaadita vierailijoilta eikä tavarantoimittajilta. Merkintä voidaan korvata mukana olevalla reaaliaikaisella koulutusrekisterillä, todistuksella tai kortilla.

Rautatiealueella pitää käyttää standardin SFS-EN ISO 20471 tai SFS-EN 471 mukaista, CE-merkittyä, luokan 2 tai 3 varoitusvaatetusta. Uusien hankittavien varoitusvaatteiden pitää olla standardin SFS-EN ISO 20471 mukaisia.

Oranssia väriä saa käyttää ainoastaan turvamiestehtävään määrätyn henkilön varoitusvaatetuksessa.

Rautatiealueella noudetaan henkilönsuojaimien käytössä valtioneuvoston asetusta rakennustyön turvallisuudesta (VNa 205/2009) sekä valtioneuvoston päätöstä henkilönsuojainten valinnasta ja käytöstä (VNp 1407/1993).

Työnantaja on vastuussa siitä, että sen henkilöstö käyttää työssään asianmukaisia henkilönsuojaimia. Työntekijän pitää huolellisesti ja ohjeiden mukaisesti käyttää annettuja henkilönsuojaimia ja muita varusteita.

Liikennevirastolla, päätoteuttajalla ja työnantajalla on oikeus antaa myös tehtävä-, sopimus-, lupa- tai urakkakohtaisia tiukempia vaatimuksia henkilönsuojainten käytöstä ja laadusta.

7.2 Vaihtotyöhön osallistuvien osaamisvaatimukset

Valtion rataverkolla tehtävässä vaihtotyössä edellytetään yhteisiä osaamisvaatimuksia kaikilta rautatieliikenteen harjoittajilta.

Henkilön, joka tekee vaihtotyötä (liikkuvan kaluston kuljettajana tai pienimuotoisena kuljettajana) tai toimii kuljettajasta erillisenä vaihtotyön johtajana, tulee olla saanut kohdassa 7.1.2 mainittu perehdytys työnantajaltaan, jonka lisäksi vaihtotyötä tekevän henkilön on saatava työnantajaltaan seuraava lisäperehdytys ja häneen kohdistuu seuraavat lisäosaamisvaatimukset:

- Tunnettava liikennöimänsä rataverkon haltijoiden ja edustamansa toimijan toimintaohjeet sekä osattava toimia niiden mukaisesti
- Osattava viestintä häiriö-, vaara-, poikkeus- ja onnettomuustilanteissa.
- Osattava ensimmäisen luokan liikenteenohjauksen alueella kommunikoida rataverkon haltijan liikenteenohjauksen kanssa ja käyttää käytössään olevia viestintälaitteita ja hallittava vaihtotyön liittyvä viestintä annettujen ohjeiden mukaisesti

Valtion rataverkon haltijan osaamis- ja pätevyysvaatimukset

- Tunnettava lupa-alueet ja osattava vaihtotyöhön liittyvät lupamenettelyt sekä työselostus
- Tunnistettava liikennöimänsä alueen fyysiset rajat ja niiden merkitseminen
- Tunnettava liikennöimänsä alueen reitit ja niiden erityispiirteet, kuten reitillä olevat, tasoristeykset, nousut, laskut, merkit, opasteet ja opastimet, sallitut raiteen nopeudet ja rajoitteet
- Osattava noudattaa opasteita ja opastimia sekä merkkejä ja nopeusrajoituksia
- Osattava paikantaa sijaintinsa ja kertoa se muille
- Ymmärrettävä liikkuvasta kalustosta tai rataverkosta aiheutuvat rajoitteet
- Osattava tarkistaa, että liikuteltava yksikkö tai kalusto täyttää liikennöinnille asetetut edellytykset
- Tunnettava kalustoyksikön kokoonpano, kaluston ulottuma ja raiteen aukea tila
- Tunnettava käytössään olevan kaluston vetovoima, jarrutuskyky, sallitut nopeudet, ja kaluston käyttöönottoon liittyvät tarkastukset, sekä poikkeus- ja vikatilannemenettelyt sekä osattava liikkuvan kaluston paikallaanpysymisen varmistaminen
- Tunnistettava tilanteet jolloin yksikön/vaunun liikkuminen voi aiheuttaa vaaran tai onnettomuuden (pyörät kiskoilla, liikkuvan kaluston ulottumassa ei esteitä jne.)
- Tunnettava toiminnassa käytettävän alueen turvalaitteet riittävältä osin, viestiyhteydet ja vaihtotyöhön turvalaitteen toiminnassa käytettävät menetelmät
- Tunnettava vaihteet sekä eri vaihdetyyppien kääntäminen käsin vaihtotyöalueella
- Osattava liikennöitävän alueen mukaisesti avainsalpalaitteiden ja varmistuslukkolaitosten käyttö
- Osattava keskitetyn vaihteen kääntäminen käsikammella poikkeustilanteessa
- Osattava suorittaa kulloisessakin tapauksessa tarvittava jarrujen koettelu (testaus) rautatieliikenteenharjoittajan ohjeiden mukaisesti
- Osattava tehdä sähköradan hätämaadoitus (liikkuvan kaluston kuljettajat (vaihtotyö ja junaliikenne), ratatyökoneenkuljettaja).

8 Pätevyyksiin liittyvät poikkeukset

8.1 Poikkeuksien myöntäminen

Liikennevirasto voi harkintansa perusteella myöntää kirjallisen poikkeusluvan pätevyysvaatimukseen vapaamuotoisen hakemuksen perusteella seuraavissa tapauksissa

- pakollisen työkokemusajan lyhentäminen
- koulutuksen korvaaminen työkokemuksella tai muulla koulutuksella
- pätevyysvaatimusten lieventäminen työ- tai työmaakohtaisesti ja
- ulkomailla hankitun pätevyyden tai työkokemuksen vastaavuus Liikenneviraston pätevyysvaatimuksiin
- Kiskoliikenteen turvalaiteasentajan ammattitutkinnon (AEL) hyväksyttäminen Turvalaiteasentajapätevyudeksi.

Hakemus toimitetaan Liikenneviraston rata- ja kalustoyksikköön.

8.2 Muut työt

Liikennevirastoa edustava Liikenneviraston kunnossapidon aluepäällikkö tai vastuullinen rataisännöitsijä voi myöntää kirjallisen luvan suorittaa yksittäinen metsätyö, kiinteistön korjaus- tai ylläpitotyö ilman ratatyöturvallisuuspätevyyttä, jos

- työ ei ole rautatiealueella tehtävää radanpidon työtä
- työskentely tapahtuu pääosin rautatiealueen ulkopuolella
- työ ei voi millään tavoin vaarantaa rautatiejärjestelmän tai -liikenteen turvallisuutta tai
- työskentelyolosuhteet rautatieturvallisuuden varmistamisen kannalta ovat muutoin riittävät.

Lupa voidaan antaa vain yksittäistä työtä tai työkokonaisuutta varten. Luvassa on yksiselitteisesti kerrottava

- kenelle lupa on myönnetty
- mitä työtä lupa koskee
- milloin työn saa suorittaa
- keskeiset turvallisuuskäytännöt
- työn valvoja ja
- muut rajoitukset tai ehdot.

Luvan hakijalle toimitetaan luvan mukana rautatieturvallisuutta koskeva perehdytysmateriaali. Luvan myöntäjä toimittaa myönnetyistä luvista kopioin Liikenneviraston rata- ja kalustoyksikköön.

Ratatyöturvallisuuspätevyys (Turva)

Kohderyhmä: Koulutus vaaditaan henkilöiltä, jotka liikkuvat ja työskentelevät valtion rataverkolla rautatiealueella ja sen läheisyydessä Liikenneviraston tilaamissa radanpidon töissä.

Sisältö: Opiskelijoille selvitetään työ- ja liikenneturvallisuuden merkitykset rautatieympäristössä, sekä eroavuudet muista liikenneympäristöistä ja tekniset toteutukset turvallisuuden varmistamiseksi. Koulutuksessa esitellään rautatieympäristön turvallisuuskulttuurin merkitys ja tärkeys rautatieympäristön toiminnan perustana.

Koulutuksen kesto: 1 päivä

Ennakkovaatimukset: Koulutukseen osallistumiseen ei ole ennakkovaatimuksia.

Liikennevirasto edellyttää ratatöissä tai rautatiealueella tehtävissä muissa töissä toimivilta Työturvallisuuskorttikoulutusta tai vastaavaa.

Osaamistavoitteet

- Opiskelija saa kuvan rautatiekuljetusjärjestelmästä monitoimijaisena työympäristönä ja hahmottaa rautatieympäristön erityispiirteet ja roolit yhteiskunnassa. Käsitteiden ja toimintaympäristön avaaminen toimii johdatuksena koulutuksen muun sisällön ymmärtämiseen.
- Opiskelija tunnistaa rautatieympäristön vaaratekijät ja ymmärtää niiden erilaisuuden suhteessa muihin liikennejärjestelmiin.
- Opiskelija osaa liikkua ja työskennellä turvallisesti rautatieympäristössä ja sen läheisyydessä, aiheuttamatta vaaraa rautatieliikenteelle.
- Opiskelija ymmärtää rautatiealueella työskentelyyn annetun ohjeistuksen merkityksen. Ymmärtää työskentelytapojen erilaisuuden ja yhtymäkohdat muuhun infrarakentamiseen. Tiedostaa ohjeistuksen velvoitteet, käytännön mahdollisuudet niiden toteuttamiseen ja osaa toimia niiden mukaisesti.
- Opiskelija tiedostaa sähkörataverkon vaaratekijät ja turvaetäisyydet, jotta hän osaa työskennellä turvallisesti sähköistetyllä radalla ja sen läheisyydessä, sekä tietää tehtävän edellyttävän aina oman perehdytyksen.
- Opiskelija ymmärtää, että rataverkolla ja sen läheisyydessä työskenteleviä koneita koskevat tietyt vaatimukset. Tiedostetaan työn riskitekijät ja niistä johtuvat työskentelyn suojaamistavat erityyppisissä työkoneilla tehtävissä töissä.
- Tunnistetaan erityistyö ja osataan hakea niitä koskeva ohjeistus. Ymmärretään erityistyön vaaratekijät rautatieympäristössä ja osataan toimia sen mukaisesti Liikenneviraston ohjeita noudattaen.
- Osataan paikallistaa ja ilmaista ymmärrettävästi esim. onnettomuustilanteen yhteydessä oma sijainti rautatieympäristössä.
- Opiskelija osaa toimia rautatieympäristössä tapahtuvassa vaara- tai onnettomuustilanteessa tilanteen vaatimalla tavalla ja ymmärtää toimintamallin erilaisuuden, suhteessa yleisiin toimintaohjeisiin onnettomuustilanteessa. Tiedostetaan viranomaisten edellyttämä poikkeustilanteita koskeva ohjeistus ja hahmotetaan niiden merkitys omassa toiminnassa.
- Opiskelija pystyy soveltamaan oppimaansa tietoa ja omaa valmiudet käytännön perehdytykseen ja turvalliseen toimintaan rautatieympäristössä.

Valtion rataverkon haltijan osaamis- ja pätevyysvaatimukset

Osaamisen varmentamisen tapa: Kirjallinen teoriakoe tai osaamisen varmentaminen verkko-oppimisympäristössä Eerokissa.

Voimassaolo: Ratatyöturvallisuuspätevyys on voimassa viisi (5) vuotta, vanhenemisvuoden loppuun.

Pätevyyden ylläpito: Ratatyöturvallisuuspätevyys uusitaan käymällä koulutus uudelleen.

Perusteet rautatiejärjestelmästä (Pera)

Kohderyhmä: Koulutus toimii johdatuksena rautatiejärjestelmiin kaikille rautatieympäristössä työskenteleville. Koulutus on ennakko-vaatimuksena kaikkiin Liikenneviraston suunnattuihin pätevyyskoulutuksiin osallistuville. Koulutus sisältyy Liikenteenohjaus valtion rataverkolla -koulutusohjelmaan.

Lisäksi koulutusta edellytetään rakennuttajakonsulteilta, valvojilta, rataisännöitsijöiltä sekä RTJJ:n operatiivisesta toiminnasta valtion rataverkolla vastaavilta virkamiehiltä. Edellä mainitut voivat korvata koulutuksen vähintään viiden (5) vuoden monipuolisella työkokemuksella rautatiejärjestelmään liittyvistä töistä.

Koulutuksen suorittamista ei edellytetä, mikäli henkilöllä on voimassa jokin seuraavista

- Ratatyövastaavan pätevyys
- Liikenneohjaajapätevyys
- Ratapihaliikenneohjaajapätevyys
- Työpätevyys

Sisältö: Koulutusohjelma antaa siihen osallistuvalle perustietoa rautatiejärjestelmästä ja toimii yleistietoa antavana koulutuksena rautatiealalla toimiville.

Koulutuksen kesto: 3 päivää (2 teoriapäivää + 1 pv käytännön työympäristöön tutustuminen ns. maastopäivä)

Ennakko-vaatimukset

- Ratatyöturvallisuuspätevyys (Turva).

Osaamistavoitteet

- Opiskelijalle muodostuu kokonaiskuva rautatiekuljetusjärjestelmän toimintaperiaatteista ja sitä ohjaavasta normistosta ja ohjeista. Hän osaa itsenäisesti tarvittaessa hakea tietoa lähdeaineistosta ja jatkokoulutuksissa rakentaa omaa osaamistaan saadulta tietopohjalta.
- Opiskelija ymmärtää rautatieympäristön turvallisuuslähtöisen toimintamallin, sekä turvallisuuden merkityksen rautatiekuljetusjärjestelmän rakenteissa, laitteissa ja liikennöinnissä.
- Koulutuksessa muodostuu kuva rautatieympäristössä edellytettävistä turvallisuusvaatimuksista ja turvallisuuskulttuurista.
- Opiskelija hahmottaa radan elementtien olemuksen maastossa ja siirtää teoriatiedon käytännön ympäristöön
- Opiskelija ymmärtää rakennekerrosten olemisen ja niiden sijoittumisen maastoon
- Opiskelija näkee ja sisäistää raiteen elementit ja niiden toiminnan/ -periaatteen luonnossa
- Opiskelija hahmottaa opastin ja merkkimaailman, sekä niiden sijoittumisen maastossa.
- Osaa tarvittaessa paikallistaa itsensä
- Opiskelija tunnistaa turvalaitteiden käyttölaitteet ja hänelle syntyy käsitys niiden toiminnasta ja käytöstä
- Opiskelija pystyy siirtämään teoriatunneilla saamansa tiedon todelliseen rautatieympäristöön ja näkemään niiden ilmenemisen siellä, sekä hahmottamaan käsiteltyjen asioiden vaikutuksen ja merkityksen omassa toiminnassaan.

Valtion rataverkon haltijan osaamis- ja pätevyysvaatimukset

Osaamisen varmentamisen tapa: Kirjallinen koe tai osaamisen varmentaminen verkko-oppimisympäristössä Eerokissa.

Voimassaolo: Perusteet rautatiejärjestelmästä -peruskoulutus on voimassa toistaiseksi. Koulutus ei tuota pätevyyttä.

Turvamiespätevyys (T-mies)

Kohderyhmä: Turvamiespätevyys vaaditaan henkilöiltä, jotka toimivat turvamiehenä valtion rataverkolla. Turvamiehenä toimitaan turvamiestoimintamenettelyn mukaisissa tehtävissä, työkoneella tehtävän työn turvaamisessa, tieliikenteen ohjaajana tasoristeyksessä sekä muissa erikseen määritellyissä tehtävissä.

Sisältö: Koulutus antaa valmiudet toimia turvamiehenä. Koulutuksen aikana käsitellään turvamiestoiminnan eri muodot, vastuut ja toimintamallit sekä turvamiestoiminnan merkitys turvallisuuden varmistamisessa.

Koulutuksen kesto: 1 päivä

Ennakkovaatimukset

- Ratatyöturvallisuuspätevyys (Turva)
- Perusteet rautatiejärjestelmästä (Pera)
- Työturvallisuuskortti tai vastaava
- Vähintään kolmen (3) kuukauden kokemus radanpidon töistä
- Turvamiestehtävä on rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuuteen oleellisesti vaikuttava tehtävä ja siinä toimivalta edellytetään tehtäväkohtaista soveltuvuuslausuntoa (kts. luku 4.1).

Osaamistavoitteet

- ymmärtää turvamiestehtävien merkittävyyden ja tärkeyden
- ymmärtää rautateiden turvallisuuskulttuurin
- ymmärtää turvamiehen merkityksen turvallisuuden varmistajana
- tuntee toimintaan liittyvät peruskäsitteet
- tuntee turvamiehen käyttöä koskevat ehdot ja rajoitteet
- tunnistaa olosuhteiden vaikutukset turvamiestyöhön
- osaa turvata työryhmän työn liikennöidyllä raiteella
- osaa työkoneella tehtävän työn turvaamisen
- osaa toimia tieliikenteen ohjaajana tasoristeyksessä ja muissa erikseen määritellyissä tehtävissä
- osaa turvamiehen käytön periaatteet ja tuntee turvallisuusohjeet
- hallitsee turvamiehen tehtävät ja toiminnan.

Osaamisen varmentamisen tapa:

- harjoitustehtävät osana teoriakoulutusta
- kirjallinen teoriakoe tai osaamisen varmentaminen verkko-oppimisympäristössä Eerokissa.

Voimassaolo: Turvamiespätevyys on voimassa viisi (5) vuotta, vanhenemisvuoden loppuun. Hyväksytysti suoritettu Turvamiespätevyys -koulutus uusii voimassa olevan Ratatyöturvallisuuspätevyyden (Turva).

Pätevyyden ylläpito: Turvamiespätevyys uusitaan käymällä koulutus uudelleen.

Ratatyövastaava (RTV)

Kohderyhmä: Koulutus on suunnattu henkilöille, jotka vastaavat ratatyömaan liikenneturvallisuudesta.

Sisältö:

Koulutuksen sisältö noudattelee ratatyömenettelyn prosessia alkaen suunnittelusta ja päättyen työalueen luovuttamiseen takaisin liikennöinnille. Perusprosessin lisäksi koulutuksessa huomioidaan kaikki yleisimmät erityistoimenpiteitä vaativat turvallisuusmenettelyt, kuten esim. tulityöt, jännitekatkomenettely yms. Koulutus antaa myös kattavan yleistiedon rautatiealueella tehtävien töiden suunnittelusta, toteutuksesta ja turvallisuusmenettelyistä sekä riskeistä.

Koulutuksen kesto: 5 päivää

Ennakkovaatimukset

- suomen kieli
- Ratatyöturvallisuuspätevyys (Turva)
- Perusteet rautatiejärjestelmästä (Pera)
- Työkokemus: Vähintään kuuden (6) kuukauden käytännön työkokemus radanpiitoon liittyvistä maastotehtävistä. Osallistujan tulee osoittaa työkokemuksensa kesto koulutuslaitokselle annettavalla työtodistuksella.
- Ratatyövastaavan tehtävä on rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuuteen oleellisesti vaikuttava tehtävä ja siinä toimivalta edellytetään tehtäväkohtaista soveltuvuuslausuntoa sekä soveltuvuusarviointia (rautatiepsykologi) (kts. luku 4.1).

Osaamistavoitteet

- Tuntee rautatiealueella työskentelyn ja liikkumisen periaatteet
- Osaa ratatyön suunnitteluun liittyvät ratatyövastaavan vastuulla olevat asiat ja hahmottaa koko suunnitteluprosessin ja sen tärkeiden
- Osaa ja tuntee ratatyövastaavan tehtävät ja vastuut ratatyössä
- Tuntee opastimet, opasteet ja merkit ja osaa niiden käytön ratatyössä
- Osaa tehdä nopeusmuutoksiin liittyvät toimenpiteet maastossa
- Tuntee liikennöinnin periaatteet
- Tuntee liikenteenohjauksen periaatteet ja osaa toimia liikenteenohjauksen ohjauksessa myös liikennöintiin liittyvissä asioissa
- Osaa käyttää viestintävälineitä ja järjestelmiä sekä hallitsee määrämuotoisen ja täsmällisen rautatieturvallisuuteen liittyvän viestinnän
- Osaa tehdä maastossa ratatyön suojaamiseksi tarvittavat toimenpiteet
- Osaa ohjata ja valvoa työkoneiden ja liikkuvan kaluston käyttöä ratatyöalueilla
- Osaa tehdä jännitekatkomenettelyyn liittyvät ratatyövastaavan suorittamat toimenpiteet ja ymmärtää sähköradalla työskentelyyn liittyvät erityisvaatimukset
- Osaa tulityöhön, kaivu-, räjäytys- ja louhintatyöhön liittyvät erityismenettelyt
- Tuntee tunneleissa työskentelyyn liittyvät erityismenettelyt
- Osaa poistaa tasoristeyksen varoituslaitoksen käytöstä ja ottaa sen takaisin käyttöön ja osaa tehdä tarvittavat ilmoitukset
- Osaa toimia oikein onnettomuus- ja hätätilanteissa
- Tuntee koko ratatyömenettelyn prosessin ja ymmärtää sen jokaisen vaiheen merkityksen rautatieturvallisuuteen.

Valtion rataverkon haltijan osaamis- ja pätevyysvaatimukset

Osaamisen varmentamisen tapa

- kirjallinen teoriakoe tai osaamisen varmentaminen verkko-oppimisympäristössä Eerokissa
- hyväksytysti suoritettut tehtävät
- käytännön harjoittelutehtäviä kouluttajan opastamana
- Koulutuksen päätteeksi suoritetaan käytännön koe, joka kattaa kaikki ratatyövastaavan perustehtäviin kuuluvat osa-alueet.

Voimassaolo: Ratatyövastaavan pätevyys on voimassa toistaiseksi.

Pätevyyden ylläpito: Ratatyövastaavan pätevyyden ylläpitämiseksi on kalenterivuositain suoritettava hyväksytysti yhden (1) päivän kestoinen Ratatyövastaavan kertauskoulutus. Ensimmäisen kerran kertauskoulutus on suoritettava pätevyyden myöntämivuotta seuraavan kalenterivuoden aikana. Hyväksytysti suoritettu Ratatyöstä vastaavan kertauskoulutus uusii voimassa olevan Ratatyöturvallisuuspätevyyden (Turva).

Mikäli kalenterivuositainen kertauskoulutus jää suorittamatta, pätevyyden voimaan saattamiseksi on suoritettava kertauskoulutuksen lisäksi Liikenneviraston hyväksymän koulutuslaitoksen järjestämä osaamista varmentava ratatyövastaavalle suunnattu käytännön koe. Jos kertauskoulutus on suorittamatta neljä (4) vuotta tai sitä pidempään, pätevyys katsotaan vanhentuneeksi. Vanhentunut pätevyys on uusittava käymällä koulutusohjelman peruskoulutus uudelleen.

Liikenteenohjaus valtion rataverkolla

Liikennevirasto vastaa liikenteenohjaajien koulutusvaatimuksista. Suunnattu koulutusohjelma järjestetään Liikenneviraston ja liikenteenohjauspalvelua tuottavien yritysten välisellä sopimuksella. Koulutus toteutetaan yhteistyössä Liikenneviraston hyväksymän koulutuslaitoksen kanssa.

Koulutusohjelma pätevöittää kolmen eri tason liikenteenohjaustehtäviin valtion rataverkolla:

- ratapihaliikenneohjaajaksi (taso 1),
- liikenneohjaajaksi (taso 2) ja
- erityistilanteiden hallintaan (taso 3).

Koulutusohjelma tulee suorittaa tasojärjestyksessä. Koulutusohjelmaan kuuluu aloitusjakso, johon sisältyy orientaatio, ratatyöturvallisuuspätevyys (Turva), perusteet rautatiejärjestelmästä (Pera) ja perehtyminen tulevaan ohjausalueeseen/ratapihaan.

Koulutuksen kokonaiskesto: noin 7,5 kk

Ennakkovaatimukset

- suomen kieli
- vähintään toisen asteen ammatillinen perustutkinto tai ylioppilastutkinto
- Ratapihaliikenteenohjaajan ja Liikenneohjaajan tehtävät ovat rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuuteen oleellisesti vaikuttavia tehtäviä ja siinä toimivalta edellytetään tehtäväkohtaista soveltuvuuslausuntoa sekä soveltuvuusarviointia (rautatiepsykologi) (kts. luku 4.1).

Tason 1 osaamistavoitteet

- Opiskelijan tulee tietää radalla ja rautatieympäristössä liikkumisen edellytykset ja hänen on tunnistettava radalla liikkumisen vaaratekijät, jotka voi aiheuttaa radalla liikkuva kalusto ja sähkö. (Rataturva)
- Opiskelijan tulee tietää rautatiejärjestelmän perusteet ja tunnistaa siitä omaa työtä koskevat ohjeet ja määräykset, sekä hallita ne tarvittavilta osin. (Perusteet rautatiejärjestelmästä)
- Opiskelija tuntee rautatiejärjestelmän perusteet, liikenteenohjauksen peruskäsitteet ja erilaiset toimintajärjestelmät yleisellä tasolla.
- Opiskelija osaa ratapihalla tapahtuvan liikenteenohjauksen kokonaisuudessaan siltä osin, mikä koskee vaihto- ja ratatyötä, sekä hallitsee liikenteenohjaukselta saamiensa määräysten mukaisen toiminnan junille turvattavien kulkuteiden osalta.
- Opiskelija osaa toimia saamiensa ohjeiden mukaisesti yhteistyössä junaliikenteestä vastaavan liikenteenohjauksen kanssa.
- Opiskelija tuntee ratapihalla olevat radan merkit ja opastimien opasteet sekä osaa toimia niiden mukaisesti.
- Opiskelija hallitsee tarvittavan liikenneviestinnän sekä viestintävälineet ja osaa käyttää niitä oikein
- Opiskelija osaa määrämuotoisten viestien käytön
- Opiskelija hallitsee työskentelyn sähköistetyllä radalla ja ymmärtää sähköön liittyvät vaaratekijät sekä tuntee hätämaadoituksen ohjeistuksen
- Opiskelija osaa tehdä sähköradan hätämaadoituksen (tasolle 1 jäävät opiskelijat)

Valtion rataverkon haltijan osaamis- ja pätevyysvaatimukset

- Opiskelija tietää inhimillisten tekijöiden merkityksen turvallisuuskriittisessä rata-piha- ja liikenteenohjaustyössä

Tason 2 osaamistavoitteet

- osaa ja hallitsee liikenneohjaajan tehtävät niin laajasti, että hän kykenee itsenäiseen ja turvalliseen toimintaan jatkuvasti muuttuvissa olosuhteissa
- ymmärtää liikenneturvallisuusmääräysten ja -ohjeiden merkityksen omassa työssään ja osaa toimia niiden mukaisesti.
- osaa liikennöintiin (junaliikenne, vaihtotyö) liittyvien kulkuteiden turvaamisen ja tarvittavien lupien antamisen sekä ratatyöhön liittyvien lupien annon ja ratatyön suojaamisen
- tietää, mitä inhimilliset tekijät liikenneohjaajan työssä ovat ja hänen käsityksensä syvenee niiden merkityksestä ja mahdollisesta vaikutuksesta. Hän ymmärtää, että ne ovat osa liikenneohjaajan turvallisuuskriittistä työtä.
- hallitsee kaikki työssään tarvitsemat turvalaitteet liikenteenohjauskeskuksessa ja maastossa, sekä tuntee radan teknisten valvontalaitteiden toiminnan
- tuntee ja hallitsee opastimet, opasteet sekä radan merkit liikenneohjaajan työn kannalta riittävässä laajuudessa ja ymmärtää, mitä ne merkitsevät liikenneturvallisuuden kannalta.
- tietää ohjaamansa rataverkon toiminnot, toimijat, viranomaiset ja keskeiset sidosryhmät.
- hallitsee työskentelyalueensa ratainfra ja siihen liittyvät erityisohjeet (mm. tunneliohje) erilaisissa liikenteenohjaustilanteissa.
- osaa käyttää liikenteenohjauksen käytössä olevia liikenteenhallintajärjestelmiä ja -sovelluksia
- osaa dokumentoida ja raportoida tarvittavat asiat ohjeistuksen mukaisesti
- hallitsee oikeat työmenetelmät ja työskentelyjärjestyksen normaali- sekä poikkeustilanteissa.
- ymmärtää viestinnän merkityksen osana rautatieliikenteen turvallisuutta ja osaa toimia oikealla tavalla kaikissa viestintätilanteissa.
- kykenee sujuvaan yhteistyöhön työyhteisön muiden jäsenten kanssa ja osaa hakea kokonaisuuden kannalta parhaat toimintatavat.
- hallitsee liikennöinnin ja ratatyön yhteensovittamisen.
- tuntee liikenteenohjaukseen liittyvät ratatyö- ja liikennöintiohjeet sekä -määräykset.
- osaa toimia oma-aloitteisesti ohjeistuksen mukaisesti vaara- ja poikkeustilanteissa.
- osaa toimia varautumisesta annettujen ohjeiden ja sopimusten mukaisesti,
- osaa toimia oikein ja vastuullisesti erilaisissa vuoronvaihtotilanteissa.
- tunnistaa inhimilliset tekijät työssään ja osaa toimia niiden edellyttämällä tavalla
- tietää, mitä varautumisella rautatieliikenteenohjauksessa tarkoitetaan ja hän tuntee ala-asematoiminnan pääperiaatteet.
- hallitsee liikenteenohjauksen erilaisissa vajaatoimintatilanteissa, kuten liikenteenohjausjärjestelmien vikatapauksissa ja sähkön syöttöhäiriötilanteissa.

Tason 3 osaamistavoitteet

- tietää, mitä varautumisella rautatieliikenteenohjauksessa tarkoitetaan.
- ymmärtää erityistilanteiden hallinnan/varautumisen merkityksen yhteiskunnan keskeisten toimintojen ylläpitämiseksi.
- hallitsee ala-asemalla toimimisen sekä osaa työskennellä erilaisissa liikenteenohjausympäristöissä.

Valtion rataverkon haltijan osaamis- ja pätevyysvaatimukset

- hallitsee liikenteenohjauksen erilaisissa vajaatoimintatilanteissa, kuten liikenteenohjausjärjestelmien vikatapauksissa ja sähkön syöttöhäiriötilanteissa.
- hallitsee liikenteenohjauksen normaalista poikkeavilla työkaluilla (esim. paperitulosteet ja normaalista poikkeavat viestintävälineet).

Osaamisen varmentamisen tapa:

- Kirjalliset teoria- ja osateoriakokeet tai osaamisen varmentaminen
- työharjoittelu (taso 1)
- työnopastus
- työnäyttö ja osatyönäytöt

Voimassaolo: Pätevyys on voimassa toistaiseksi.

Pätevyyden ylläpito: Ratapihaliikenneohjaaja- ja liikenneohjaapätevyyden ylläpitämiseksi on kalenterivuositain suoritettava hyväksytysti yhden (1) päivän kestoinen kertauskoulutus. Hyväksytysti suoritettu kertauskoulutus uusii voimassa olevan Ratatyöturvallisuuspätevyyden (Turva). Tason 2 liikenneohjaajien tulee suorittaa joka kolmas vuosi ROK:n simulaattoriympäristössä tehtävä kahden (2) päivän mittainen liikenneohjaajan ammatin hallinnan kertauskoulutus, joka korvaa sen vuoden kertauskoulutuksen.

PäälysraKENNepätevyys

Aiemmat PäälysraKENNE- ja Vaihdepätevyyden koulutusohjelmat yhdistyvät PäälysraKENNepätevyydeksi.

Kohderyhmä: PäälysraKENNepätevyys vaaditaan henkilöiltä, jotka johtavat työmaalla päälysraKENNenetöitä. PäälysraKENNenetöitä ovat muun muassa päälysraKENNteen rakentaminen ja kunnossapito, vaihteen säätö, vaihteen kunnossapito.

Sisältö Koulutus antaa valmiudet vaihteiden ja raidemateriaalien oikeanlaiseen käsittelyyn, päälysraKENNteen kunnossapitoon, korjaamiseen ja rakentamiseen, kunnossapitotason arviointiin, radan liikennöitävyyden arviointiin ja vaihteiden asentamiseen.

Koulutuksen kesto: 8-9 päivää

Ennakkovaatimukset

- tehtävään soveltuva teknisen alan koulutus (ammattitutkintoa ylempi tutkinto) ja vähintään kahden vuoden monipuolinen ratatyökokemus ja ohjattua harjoittelua päälysraKENNenetöissä
- tai vähintään viiden vuoden monipuolinen ratatyökokemus ja ohjattua harjoittelua päälysraKENNenetöissä.
- Ratatyöturvallisuuspätevyys (Turva)
- Työturvallisuuskortti tai vastaava
- Perusteet rautatiejärjestelmästä (PERA)
- Sähköturvallisuuskoulutus (SFS6002) ennen pätevyyden hakemista.

Osaamistavoitteet

- tuntee päälysraKENNetta koskevat Liikenneviraston ohjeet ja työmenetelmät
- hallitsee radan geometrian ja koneellisen kunnossapidon yhteyden
- tuntee Atun yksityiskohdat
- tuntee raidemateriaalien käyttötarkoitukset ja -kohteet
- tietää raidemateriaalien oikeat käsittelytavat
- tietää tukikerroksen laadun ja käsittelyn vaikutukset raiteen geometriaan ja sen pysyvyyteen
- tietää lyhyt- ja pitkäkiskoraiteen toiminnan perusteet
- tietää jatkuvakiskoraiteen toiminnan perusteet
- osaa neutraloinnin työvaiheet ja menetelmät
- tietää raidelevyyden merkityksen kaluston kulkuominaisuuksien ja liikenteen turvallisuuden kannalta
- tuntee vaihteen rakenteen ja eri vaihdetyypit
- tuntee päälysraKENNteen rakentamisen työmenetelmät sekä vaatimukset
- hallitsee vaihteen asentamisen eri työmenetelmät
- hallitsee vaihteen tarkastuksen ja säädön
- hallitsee vaihteen eri osa-alueiden huolto- ja kunnostustoimenpiteet
- tuntee tukemiskoneen toimintaperiaatteen ja esi- ja jälkitöiden merkityksen geometrian pysyvyydelle
- osaa ottaa turvalaitteet ja sähköradan huomioon päälysraKENNenetöissä
- tietää maadoittamisen merkityksen sähköradalla
- tuntee radan päälysraKENNteen kunnossapidon vuosikierron
- tunnistaa raidegeometrian eri suureiden virheet raiteentarkastuskäyristä
- osaa määritellä koneellisesti tuettavat osuudet raiteentarkastuskäyristä

Valtion rataverkon haltijan osaamis- ja pätevyysvaatimukset

- tietää raiteen geometrian virheiden syntymekanismin raiteessa ja erityisesti epä-jatkuvuuskohdissa: tasoristeykset, siltojen päädyt, kallioleikkaukset, rummut, vaihteet, kiskojatkokset
- hallitsee Jk-raiteen Er-jatkoksen kunnostusmenetelmät
- hallitsee Lk- ja Pk-raiteen jatkoksien kunnossapidon
- hallitsee routakiilauksen eri kiskonkiinnitysmenetelmillä
- tietää hellekäyrän syntymekanismit ja tunnistaa hellekäyrän
- tuntee lumityömenetelmät raiteella ja vaihteessa
- ymmärtää työraakatarpeet päällysrakennetöiden toteutettavuuden kannalta
- osaa erottaa eri kunnossapitotasojen geometrisen kunnon vaatimukset käytännössä
- hallitsee radan päällysrakenteen liikennekelpoisuuden arvioinnin, tarkastamisen ja hyväksymisen rakennus-, asennus- tai kunnossapitotyön jälkeen käyttöön otettavaksi
- osaa toimia radan päällysrakennetöistä vastaavana

Osaamisen varmentamisen tapa:

- kirjallinen teoriakoe tai osaamisen varmentaminen verkko-oppimisympäristössä Eerokissa.
- käytännön harjoittelu
- käytännön koe.

Voimassaolo: Pätevyys on voimassa viisi (5) vuotta vanhenemisvuoden loppuun.

Pätevyyden ylläpito: Päällysrakennepätevyyden ylläpitämiseksi tulee henkilön toimia Päällysrakennepätevyyttä vaativissa töissä vuosittain sekä osallistuttava Päällysrakennepätevyyden yhden (1) päivän kestoiseen kertauskoulutukseen viimeistään pätevyyspäätymisvuoden aikana.

Kertauskoulutus:

Kertauskoulutukseen osallistumisen edellytyksenä on hyväksytysti suoritettu ennako-tehtävä sekä kertauskoulutuksessa hyväksytysti suoritettu kirjallinen teoriakoe tai osaamisen varmentaminen sähköisessä oppimisympäristössä. Jos kertauskoulutusta ei käydä määrääjassa, katsotaan pätevyys vanhentuneeksi.

Taito- ja maarakennuspätevyys

Aiemmat Sillanrakennus- ja Maarakennuspätevyyden koulutusohjelmat yhdistyvät Taito- ja maarakennuspätevyydeksi.

Kohderyhmä: Liikennöityyn rautatieympäristöön sijoittuvien siltojen ja muiden taitorakenteiden rakentamisesta ja korjaamisesta sekä niihin liittyvistä maanrakennustöistä (sisältäen mm. rautatiesillat, ylikulkusillat, pengerlaatat, tunnelit) vastaava työnjohto, töiden valvojat sekä pääsuunnittelija.

Sisältö: Koulutuksessa vahvistetaan peruskoulutuksessa ja työkokemuksen perusteella saatuja valmiuksia vastata liikennöidyssä rautatieympäristössä silta- ja muiden taitorakenteiden toteutuksen työnjohtajana, valvojana tai suunnittelijana.

Koulutukseen kuuluu teoriakoulutuksen sekä käytännön esimerkkien kautta tutustua liikennöidyn rautatieympäristön erityispiirteisiin.

Koulutuksen kesto: 2 päivää

Ennakkovaatimukset

- tehtävään soveltuva teknisen alan tutkinto (ammattitutkintoa ylempi tutkinto)
- vähintään kahden vuoden työkokemus taitorakenteiden rakennustöiden työnjohtajana, sillanrakennustöiden valvojana tai siltasuunnittelijana
- Ratatyöturvallisuuspätevyys (Turva)
- Työturvallisuuskortti tai vastaava
- Perusteet rautatiejärjestelmästä (PERA).

Osaamistavoitteet

- tuntee ratatyön asettamat yleiset vaatimukset maa- ja taitorakenteille
- tuntee radan rakenteen ja sille asetut vaatimukset
- tuntee ratarakenteen kuivatuksen toimintamekanismit
- tuntee radan stabiliteettiin, kantavuuteen ja painumiin vaikuttavat tekijät.

Osaamisen varmentamisen tapa:

- kirjallinen teoriakoe tai osaamisen varmentaminen verkko-oppimisympäristössä Eerokissa
- harjoitustyö.

Voimassaolo: Pätevyys on voimassa viisi (5) vuotta vanhenemisvuoden loppuun.

Pätevyyden ylläpito: Taito- ja maarakennuspätevyyden ylläpitämiseksi tulee henkilön toimia pätevyyttä vaativissa töissä vuosittain sekä osallistuttava Taito- ja maarakennuspätevyyden yhden (1) päivän kestoiseen kertauskoulutukseen viimeistään pätevyyden päättämisen vuoden aikana. Jos kertauskoulutusta ei käydä määräajassa, katsotaan pätevyys vanhentuneeksi.

Turvalaiteasentajapätevyys

Kohderyhmä: Sähköalan ammattihenkilöt, jotka työskentelevät turvalaitteiden kunnossapidon ja rakentamisen tehtävissä valtion rataverkolla.

Koulutuksen kesto: 10 päivää (5+5 päivää)

Ennakkovaatimukset

- sähkö- tai automaatiotekniikan perustutkinto
- Sähköisten turvalaitteiden osalta pätevyysvaatimuksissa noudatetaan voimassa olevaa sähköturvallisuuslakia ja sen alaista kauppa- ja teollisuusministeriön päätöstä muutoksineen
- vähintään 3 kuukautta ohjattua harjoittelua turvalaitetöistä turvalaiteasentajan pätevyyden omaavan henkilön opastuksessa
- Ratatyöturvallisuuspätevyys (TURVA)
- Työturvallisuuskortti tai vastaava
- Perusteet rautatiejärjestelmästä (PERA)
- Sähköturvallisuuskoulutus (SFS6002)
- lisäksi ennen pätevyyden hakemista tulee suorittaa Liikenneviraston Junakulunvalvonnan (JKV) perusteet -kurssi
- Turvalaiteasentajan tehtävä on rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuuteen oleellisesti vaikuttava tehtävä ja siinä toimivalta edellytetään tehtäväkohtaista soveltuvuuslausuntoa (kts. luku 4.1).

Osaamistavoitteet

- Hallitsee käytössä olevien turvalaitteiden asennustyöt sekä turvalaitteisiin kohdistuvat huolto- ja viankorjaustyöt.

Osaamisen varmentamisen tapa:

- ennakkotehtävät
- kirjallinen teoriakoe tai osaamisen varmentaminen verkko-oppimisympäristössä Eerokissa
- käytännön harjoittelu
- käytännön koe.

Voimassaolo: Pätevyys on voimassa viisi (5) vuotta vanhenemisvuoden loppuun.

Pätevyyden ylläpito: Turvalaiteasentajapätevyyden ylläpitämiseksi on osallistuttava Turvalaiteasentajapätevyyden yhden (1) päivän kestoiseen kertauskoulutukseen viimeistään pätevyyden päättymisvuoden aikana. Jos kertauskoulutusta ei käydy määräajassa, katsotaan pätevyys vanhentuneeksi.

Turvalaitetarkastaja

Liikennevirasto tulee laatimaan erillisohjeen Turvalaitetarkastajan nimeämismenettelylle. Liikennevirasto tarkastaa minimiosaamisvaatimukset hanke- ja projektikohtaisesti hankinnan yhteydessä.

Hitsauspätevyys

Kohderyhmä: Kiskojen ja vaihteiden kiskoteräsosien hitsaustehtävissä toimivat henkilöt

Sisältö: Koulutus toteutetaan SFS EN 14730-2, SFS EN 16725, SFS-EN 15594 ja SFS-EN ISO 5817 standardien mukaisesti, jota täydennetään Liikenneviraston rautatieympäristöön liittyvillä vaatimuksilla.

Koulutuksen kesto: riippuvainen pätevyyskokonaisuudesta

Ennakkovaatimukset

- soveltuva toisen asteen tutkinto
- Ratatyöturvallisuuspätevyys (Turva)
- Työturvallisuuskortti tai vastaava
- Perusteet rautatiejärjestelmästä (PERA)
- Tulityökortti.

Osaamistavoitteet

- valmius toimia kiskojen ja vaihteiden kiskoteräsosien hitsaustehtävissä
- tuntee käytettävät hitsausmenetelmät ja hitsauksiin liittyvät ohjeet
- valmius toimia kiskojen ja vaihteiden hiontatöissä

Osaamisen varmentamisen tapa:

- kirjalliset teoriakokeet tai osaamisen varmentaminen verkko-oppimisympäristössä Eerokissa
- käytännön harjoittelu
- hitsauskoe.

Voimassaolo: Pätevyys on voimassa kaksi (2) vuotta vanhenemisvuoden loppuun.

Pätevyyden ylläpito: Osallistuttava hitsauskokeeseen kahden (2) vuoden välein. Hitsauspätevyyden voimassaolo edellyttää, ettei ole yli puolen vuoden taukoa kyseisen menetelmän hitsauksissa.

Hitsausmestaripätevyys

Kohderyhmä: Päällysrakenteen hitsaus- ja ultraäänitarkastustyöstä vastaavat henkilöt

Sisältö: Koulutus toteutetaan SFS-EN 16729-1, SFS-EN 16729-3 ja SFS-EN 16729-4 standardien mukaisesti, jota täydennetään Liikenneviraston rautatieympäristöön liittyvillä vaatimuksilla.

Koulutuksen kesto: riippuen aikaisemmasta pätevyyskokonaisuudesta

Ennakkovaatimukset

- vähintään kansainvälisen hitsausneuvojan (IWS) pätevyys
- vähintään kahden vuoden työkokemus kiskojen ja vaihteiden hitsauksiin tai tarkastuksiin liittyvistä töistä tai kahden vuoden työkokemus rakennehitsauksiin liittyvistä töistä (hitsauskoordinaattori tai vastaava)
- Ratatyöturvallisuuspätevyys (Turva)
- Työturvallisuuskortti tai vastaava
- Perusteet rautatiejärjestelmästä (PERA)
- Tulityökortti
- ennen pätevyyden hakemista tulee henkilöllä olla myös Päällysrakennepätevyys.

Osaamistavoitteet

- antaa valmiuden toimia kiskojen ja vaihteiden kiskoteräsoisien hitsausteknisestä työstä ja ultraäänitarkastustöiden vastaavana
- antaa valmiudet tehdä standardin SFS-EN ISO 14731 voimassa olevan revision mukaista hitsaustoimintojen koordinointia
- antaa valmiuden toimia hitsaus -ja tarkastustöiden laadunvarmistajana
- varmistaa että hitsaus- ja tarkastustöiden tekijöillä on riittävä osaaminen, kokemus ja voimassaolevat pätevydet.
- varmistaa, että koulutettava tuntee alaan liittyvät menetelmät, ohjeet ja standardit
- antaa valmiuden, että työt tehdään ohjeiden, määräysten ja standardien mukaisesti
- varmistaa riittävä ja oikea töiden dokumentointi
- toimia radan liikennekelpoisuuden tarkastajana
- hallitsee jatkuvakiskoraiteeseen liittyvät hitsaustekniset työmenetelmät
- tuntee radan hitsausten erityispiirteet
- tuntee kiskomateriaalin ultraäänitarkastusmenetelmän ja ohjeet
-

Osaamisen varmentamisen tapa:

- kirjallinen teoriakoe tai osaamisen varmentaminen verkko-oppimisympäristössä Eerokissa.

Voimassaolo: Pätevyys on voimassa toistaiseksi

Pätevyyden ylläpito: Pätevyyden voimassaolon edellytyksenä on osallistuminen Liikenneviraston järjestämille Hitsauspäiville kahden (2) vuoden välein.

Ultraäänitarkastajapätevyys

Kohderyhmä: Kiskojen ja vaihteiden kiskoteräsosien sekä niiden liitos- ja kunnostushitsien ultraäänitarkastustehtävissä toimivat henkilöt.

Sisältö: Koulutus toteutetaan SFS-EN 16729-1, SFS-EN 16729-3 ja SFS-EN 16729-4 standardien mukaisesti, jota täydennetään Liikenneviraston rautatieympäristöön liittyvillä vaatimuksilla.

Koulutuksen kesto:

Peruskoulutus: riippuen aikaisemmasta pätevyyskokonaisuudesta 10 -15 pv.

Jatkokoulutus: 5 päivää, aikaisintaan 6 kk käytännön UT työharjoittelun jälkeen

Ennakkovaatimukset

- soveltuva toisen asteen tutkinto tai vähintään yhden vuoden kokemusta rataverkon kunnossapidossa tehtävistä
- Ratatyöturvallisuuspätevyys (Turva)
- Työturvallisuuskortti tai vastaava
- Perusteet rautatiejärjestelmästä (PERA)
- Tulityökortti.

Osaamistavoitteet

- pystyy luotettavasti löytämään ultraäänimenetelmällä kiskon ja vaihteiden teräsosien sisäiset viat ja arvioimaan niiden vakavuuden kansallisen ja UIC- luokituksen mukaisesti

Osaamisen varmentamisen tapa:

- kirjalliset teoriakokeet tai osaamisen varmentaminen verkko-oppimisympäristössä Eerokissa
- vähintään kuuden (6) kuukauden harjoittelu aika
- käytännön kokeet.

Voimassaolo: Pätevyys on voimassa viisi (5) vuotta vanhenemisvuoden loppuun.

Pätevyyden ylläpito: Osallistuttava ultraäänitarkastajanpätevyyskokeeseen viiden (5) vuoden välein. Ultraäänitarkastuspätevyyden voimassaolo edellyttää, ettei työssä ole yli vuoden taukoa.

Ratatyökoneenkuljettajapätevyys

Kohderyhmä: Ratatyökoneen kuljettajan työt rautatiealueella. Pätevyysvaatimus koskee ratatyökoneen kuljettamista ja käyttämistä rautatiealueella, pois lukien ajoneuvon kuljettaminen työtehtävässä rautatiealueella sekä työkoneiden käyttö laiturialueella tehtävässä työssä.

Henkilöt jotka tekevät töitä kuljettajalupakirjansa lisätodistuksen (laki liikenteen palveluista 320/2017) mukaisella kalustolla eivät tarvitse tätä pätevyyttä.

Koulutuksen kesto: 1 päivä

Ennakkovaatimukset

- Ratatyöturvallisuuspätevyys (Turva)
- Työturvallisuuskortti tai vastaava
- Perusteet rautatiejärjestelmästä (PERA).

Osaamistavoitteet

- tuntee ratatyöalueen rajat
- ymmärtää koneen nousu- ja poistumispaikat
- tuntee Ratatyökoneohjeen
- hallitsee viestinnän ratatyövastaavan kanssa
- tuntee vaihteenkielen asennon.

Osaamisen varmentamisen tapa:

- ennakkotehtävä
- kirjallinen teoriakoe tai osaamisen varmentaminen verkko-oppimisympäris-tössä Eerokissa
- Käytännönharjoittelu, tehdään työn ohessa, hyväksytyn teoriakoulutuksen jälkeen. Käytännön harjoittelussa oppilaan tulee tehdä itsenäisesti rautatiealueen ratatyökoneenkuljettajapätevyyden vaatimia töitä, rautatiealueen ratatyökoneenkuljettajapätevyyden omaavan henkilön valvonnassa.

Voimassaolo: Pätevyys on voimassa viisi (5) vuotta vanhenemisvuoden loppuun.

Pätevyyden ylläpito: Ratatyökoneenkuljettajapätevyys uusitaan käymällä koulutus uudelleen.

Pätevyyden peruminen: Ratatyökoneenkuljettajan aiheuttaessa pätevyyden mukaisessa tehtävässä turvallisuuspoikkeaman (vaihteen aukiajo tai ratatyöalueen ylitys), pääura-koitsijan toimesta pidetään heti kuulemistilaisuus. Toisesta turvallisuuspoikkeamasta pätevyys pidätetään toistaiseksi.

Pelastus- ja raivaushenkilöstön koulutus

Kohderyhmä: Pelastus- ja raivaushenkilöstö pätevoidetään osallistumaan pelastustoimintaan sekä jälkiraivaustoimintaan rautatieympäristössä. Tavoitteena on, että henkilöstö tuntee pelastustoiminnan säädökset ja määräykset sekä toimintatavat siten, että henkilöstö osaa toimia pelastusryhmän tai pelastusjoukkueen jäsenenä turvallisesti ja ammattitaitoisesti. Vaatimus koskee itsenäisten pelastus- ja raivaustehtävien hoitamista sekä monen viranomaisen toimintaympäristössä pelastusviranomaisen tai muun toimivaltaisen viranomaisen johtamana.

Sisältö: Pystyy toimimaan onnettomuuspaikoilla henkisesti ja fyysisesti kuormittavissa olosuhteissa. Kyky toimia pelastus-, raivaus ja radanpidon tehtävissä valtion rataverkolla.

Koulutus koostuu pelastuslain 379/2011 57§ mukaisten sivutoimisen pelastushenkilöstön pätevyysien suorittamisesta. Lisäksi koulutusta on täydennetty soveltuvilla koulutuksilla rautateihin liittyvän osaamisen näkökulmasta

Koulutuksen kesto:

- miehistö 35 päivää + työnopastus
- yksikön päällikkö 60 päivää + työnopastus

Ennakkovaatimukset

Koulutukset, jotka on suoritettava ennen kuin henkilöllä on oikeus osallistua perustasolla raideliikenteen onnettomuus- ja raivaustoimintaan

- Ratatyöturvallisuuspätevyys (Turva)
- Perusteet rautatiejärjestelmästä (PERA)
- Sammutustyökurssi (Pelastuslain minimikoulutusvaatimus)
- Laajennettu sähköradan hätämaadoituskoulutus.

Kurssit, jotka täydentävät ammattitaitoa ja osaamista

- Pelastustyökurssi
- Savusukelluskurssi
- Pelastushenkilöstön EA-koulutus
- Ensivastekoulutus
- Hälytysajoneuvo-koulutus (ajava henkilöstö)
- Vaurioiden raivauskoulutus
- Vaarallisten aineiden torjuntakurssi (VAK-perusteet)
- Suuren pelastusyksikön johtajalta vaaditaan yksikönjohtajakoulutus tai palokunnan päällikön pätevyys, tilapäisesti sallitaan alempi pätevyys, kunnes henkilöstöä saadaan koulutettua riittävästi
- palokunnan päälliköltä tai hänen sijaiseltaan vaaditaan vähintään sivutoimisen palopäällikön pätevyys siten kuin pelastuslaissa ja pelastusasetuksessa määrätään. (Pelastusopiston koulutusohjelman mukaisesti)
- tehtävään sovelletaan sivutoimisen pelastushenkilöstön terveydentilavaatimuksia.

Osaamistavoitteet

- hallita JT:n liikennöintiä ja vaihtotyötä koskevat kohdat
- tuntea paikantaminen rataverkolla
- tuntea radan merkit ja opasteet
- hallitsee rautatieliikenteen ja pelastustoimen viestijärjestelmät

Valtion rataverkon haltijan osaamis- ja pätevyysvaatimukset

- hallitsee kaluston nostotekniikat ja kaluston suojaamisen noston aikana + työnopastus
- hallitsee raivauksessa käytettävät nostoapuvälineet ja tekniikat + työnopastus
- osaa toimia vaarallisten aineiden onnettomuustilanteessa turvallisesti; henkilösuojaimet ja turvallisen työskentelyn tavat
- osaa toimia työryhmän jäsenenä ja moniviranomaisympäristössä
- osaa ajaa ajoneuvolla kiskoja yli + työnopastus.
- tuntee menettelyt onnettomuusalueen suojaamiseksi liikenteenohjauksen kanssa
- osaa "liikenteen rajoite" -menettelyn kirjallisesti ja sähköisesti
- rautatiekalusto ja sen tuntemus.

Osaamisen varmentamisen tapa:

- kirjallinen teoriakoe tai osaamisen varmentaminen verkko-oppimisympäristössä Eerokissa
- käytännön kokeet osana työnopastusta
- käytännönharjoittelu.

Voimassaolo: Pätevyys on voimassa toistaiseksi ja edellyttää osallistumista säädettyihin koulutuksiin ja harjoituksiin. Pelastuspuolen pätevyudessa noudatetaan pelastusalan säädöksiä. Rautatiealan osalta edellyttää osallistumista vuosittaiseen kertauskoulutukseen.

Pätevyyden ylläpito: Edellyttää jatkuvaa osaamisen ylläpitoa.

ISSN-L 1798-663X
ISSN 1798-6648
ISBN 978-952-317-638-6
www.liikennevirasto.fi

Liik
enne
vira
sto

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu

Asian LIVI/9331/06.04.01/2018 asiakirja

Lista allekirjoittajista

Allekirjoittaja

Todennus